

4/168

ప్రబుద్ధాంధ్ర

సచిత్ర మాసపత్రిక

విడిసించిక రెండు అణాలు

౬

౧౧

సంపాదకుడు

సంవత్సర చందా రూపాయి

వరసాగారు

విరాళములు

సంవత్సరచందావల్ల మాత్రమే ప్రబుద్ధాంధ్రను నిర్వహించడం చాలా కష్టంగా వుంది. ఈసంగతి గమనించి, ఆంధ్రజాతీయవికాసం కోసం ఉత్కంఠపూరిత పున్న కొందర్యవంతులు ఉత్సాహపరిపితమైన విరాళాలు దయచేస్తూ మాకు చాలా అపర ఆభరణమైనారు. అలాంటివా రింకా యెందరో వున్నారని వారి సాయని ఆశయము.

ఈనెలలో ప్రబుద్ధాంధ్రను సక్రమించినవారు:—

౧. స్థానం సరసింహారావుగారు, తెనాలి
మొదటి వాయిదా ౧౦-౦-౦
౨. కే. వేంకటాద్రిగారు, తెనాలి
మునిసిపల్ కమిషనరు, తిరుపతి ౫-౦-౦

ఆభరణభస్మము

ఇది శరీరవార్ధ్యము, వీర్యవృద్ధి, బుద్ధిమాత్మ్యత కలిగించును. త్రియ. ప్రమేహములు హరించును. మధుమేహమునకు ప్రత్యేకావధము. ిక్ష్మాక, తాపము తగ్గించును. అనానాభేదములతో ఆశ్మక రోగములను వాడవచ్చును. తులము ౨-౦-౦

లోహభస్మము

రక్తికృష్టి, బలము, శేబ్యము కలిగించును. ఉబ్బు, (నంబు) పాండుప్ర, తిమిరం, కూల, అజీర్ణము, గుల్మవా్యాధులు తగ్గించును. అనానాభేదములతో ఆశ్మక రోగములను వాడవచ్చును, తుల ౪ గంధర్వస్థానాన్ని, ఇన్స్సుపేట, రాజమండ్రి.

చరకసంహిత

చికిత్సాస్థానము మాచే ఇదివరకు ఆంధ్రీకరింపబడి యిప్పుడు ద్వితీయ ముద్రణముగనుచున్నది. మిగిలిన ఆరు స్థానములను ఆంధ్రీకరించి, స్థానపట్నమునే పేరుతో ఒకే శుస్తకరూపమున ప్రచురించితిమి. గ్రంథములన్నియు కొలదిదినముల క్రిందటనే తయారైనవి. వెంటనే ఆర్డరిచ్చువారికి తగినసౌకర్యముగా లభింపగలవు. చరకసంహిత సంతతు నేనే పూర్తిగా ఆంధ్రీకరింపదలచి మిగిలిన శాస్త్రస్థానమునుగూడ ఆంధ్రీకరించి కొద్దిరోజులలోనే ప్రచురింపజేస్తా చున్నాడను. గ్రంథము పూర్తి కాకుండా ఆర్డరిచ్చువారికి తగుసౌకర్యములతో లభింపగలదని అందరికి తెలిసిన విషయమే. మా యితరపుస్తకములును, మా 250 రకముల మందులును ఎల్లవృక్షుడు సిద్ధముగా నుండును.

ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయం—తరవాయి

సరవారిశైలి వెంకటరత్నంగారిది

ఆంధ్రవాఙ్మయము	౦	౮	౦
మంగిపూడి వేంకటకర్మగారిది			
మౌళిక	౦	౮	౦
నిరుద్ధృతరతము	౦	౬	౦
కావితంతకుమిలాపము	౦	౬	౦
భిష్మునిచరిత్ర	౦	౧౨	౦
సాధుసంతకనము	౦	౮	౦
కోయిలవాటలు	౦	౬	౦
వీరమతి నాటకం	౦	౧౨	౦
సహకారవిజయం	౦	౧౨	౦

కర్లపాలెం కృష్ణారావుగారిది

వివేకానంద చాటకము	౦	౧౨	౦
మల్లెపూలు	౦	౧౨	౦
వ్యాసమంజరి	౦	౧౨	౦
ఆంధ్రదేశము మొదటిభాగం	{	చుట్టికెట్టి	౦
ఆంధ్రదేశము మొదటిభాగం			౧౨
పెనుమర్రి వేంకటరత్నంగారిది			

రత్నాపరామ (ఖండకావ్యము)	౦	౮	౦
------------------------	---	---	---

త్రిపురనేని రామస్వామియ్యదరిగారిది

మూర్తపురాణము ద్వితీయాస్వాసము	౧	౦	౦
మూర్తపురాణము ద్వితీయాస్వాసము	౧	౦	౦
మూర్తపురాణము చతుర్థాస్వాసము	౧	౦	౦
మృత్యుశ్ర సంగ్రామము	౧	౦	౦
శంబుకవచ (ఉత్తరరామచరిత్ర)	౦	౧౨	౦
మృత్యుసామిళకము	౦	౬	౦
వివాహవిధి	౦	౧	౦

ఆంధ్ర శేషగిరిరావుగారిది

శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			
శేషగిరిరావుగారిది			

తేకుమర్ల అయ్యతరావుగారిది

విజయనగరసామ్రాజ్యమండలి			
ఆంధ్రవాఙ్మయచరిత్రము	౨	౦	౦
విక్రమసాహిత్యమాలవారిది			
లియో టాల్స్టాయ్	౦	౨	౦

వైద్యరత్న పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి

జీవామృతము

జీవామృతము బలహీనతవలన జనించు రుగతలను ఆటంకపరచి, దేహమునకు సంపూర్ణ ఆరోగ్యమును, రక్తవృద్ధి, నరములకు పటుత్వము, కండ పుష్టిని, భీమబలమును, తేజస్సును, జ్ఞాపకశక్తిని వృద్ధిపరచును.

జీవామృతము

ఆరోగ్యమును పునఃప్రతిష్ఠింపగల ప్రాణదాత

బాలభాస్కర

బిడ్డల

లివర్ & స్ప్లీన్

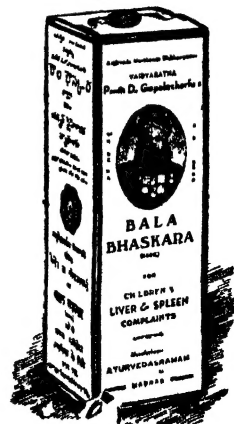
వ్యాధులకును, ఇతర ప్రదరసంబంధమైన వ్యాధులకు సిద్ధావధము.

వ్యాధుల వివరములు తెలిపిన మంచి నలహా లొనగబడును.

క్యాటలాగు కోరువారికి ఉచితము.

ఆయుర్వేదాశ్రమము

పోస్టుబాక్సు 287, మదరాసు.

బెజవాడ నరస్యతీ టుక్ డిపోవారి, న్యంత ప్రచురణములు

అంధ్రజేతమందు ప్రచురింపబడు నాటకకర్త ములు		అదిభట్ట నారాయణదాసుగారి హరికథలు.	
	రు. అ.		రు. అ.
నటీ నక్కులాయి సో॥ కా	0 12	జాంక్షి శపథము	1 0
శ్రీ కృష్ణతులారము ము॥ ను	1 0	రుక్మణీకల్యాణము	0 12
నత్యహరికృష్ణదీయము బ॥ ల॥	1 0	మార్కండేయ చరిత్రము	0 12
బుద్ధిమతీ విలాసము డిటా	1 0	హరికృష్ణోపాఖ్యానము	0 12
రంగున రాడీ సో॥ కా॥	1 0	అంబరీష చరిత్రము	0 8
ధరణికోట డిటా	1 4	ప్రహ్లాద చరిత్రము	0 8
నటీ అనసూయ డిటా	1 0	గజేంద్రమోక్షము	0 8
గంగావసరణము డిటా	1 0	భీష్మచరిత్రము	0 8
మహాభక్తవిజయము డిటా	1 0	పై న పునహరించిన 8 పుస్తకములు కలసిన	
ద్రాపదీ ప్రస్తావిహరణం ము॥ అ॥	1 0	క్యాటిలో బయిండు.	5 8
సావిత్రి శ్రీ॥ స॥	1 0	బి. బాలాజీదాసుగారిచే రచియింపబడిన హరికథలు	
చింతామణి కా॥ నా॥	1 0	గయోపాఖ్యానం	0 8
మధునేప డిటా	1 0	జయప్రదాదేవి చరిత్ర	0 8
పత్నిప్రతాప్ అనసూయ సో॥ అ॥	1 0	నలచరిత్రము	0 8
రాధాకృష్ణ పా॥ ల॥	0 12	రుక్మాంగదచరిత్రము	0 8
పాదుకాపట్టాభిషేకము పా॥ ల॥	1 4	కుశలవ విజయము	0 8
జయంతజయపాలము అ॥ స॥	0 12	కళిదాసవిజయము	0 8
కృష్ణలీల బల్లారి శే॥ ను॥	1 4	వంగ్రహరామాయణము	1 0
రామదాసు డి॥ గో॥	1 0	దయాకర విజయము	0 8
రసపుత్రవిజయం ఇ॥ య॥	1 0	త్రైశంకు విజయము	0 8
రాజాప్రతాప్సింగు డిటా	1 0	నీతాకల్యాణము	0 8
చంద్రగుప్త పం॥ శి॥	1 0	ద్రాపదీ మానసరత్నం	0 6
దుర్గాదాసు జం॥ శి॥	1 4	కుచేలోపాఖ్యానం	0 6
రాజాప్రతాప్సింహ డిటా	1 0	పురందరాసు చరిత్ర	0 6
రాధాకృష్ణ పాంశు చం॥ శే॥	0 12	హరికథాభిషేకనామంజరి పా 1	0 6
తూలాభారం పాంశు డిటా	0 12	డిటా రెండవభాగము	0 6
చండినాలకం ము॥ శే॥	1 0		

మా వద్ద అనేకకములు గలవు. కోరినవారి నూనుచేటి క్షేమము ఉచితముగా పంపబడును.

వలయువాడు :

కురికూరి సుబ్బారావు,

ప్రొఫెసరు, నరస్యతీ టుక్ డిపో, బెజవాడ.

[illegible]

ఆ ని రా శా భా వ ము

— ఆ శి ధి ల జీ వ న ము

ఆమెకు యెండ్లు యెన్నో లేవు, ఆమె యీ విశాల ప్రపంచములో హాయిసనుభవిస్తున్నదానికీ దీవమై కల కలలాడుతూ వుండాలి.

కాని ఆమె దృక్పథంలో నిరాశాభావము శాశ్వతావాస మేర్పరచుకొన్నది. తానొక శిధిలజీవినని ఆమె అనుకొంటూవున్నది.

సౌందర్యము, సౌఖ్యము గజ్జెక్కట్టకొని గంతులు వేయవలసిన యీ లేతవయసులో యింతటి నిరాశయా! శ్రీ జీవితము యీవిధముగా చిదికిపోవుటకు ఆమెకుగల ఋతుసంబంధమైన దోషములే కారణము. కిలకిల

లాడించు కడుపునొప్పి, క్రమములేప్పిన బహిష్టు - యివే శ్రీ సౌఖ్యజీవితానికి అంతరాయములు.

ఈ అంతరాయములను తొలగజేసి శాశ్వతముగ శ్రీల నారోగ్యవంతులుగ జేయగల ఔషధరాజము లోధ్ర. లోధ్ర వేవనము వేలకొలదిశ్రీలకు ఆనందారోగ్యములను ప్రసాదించినది. మీరెందుకీ రహస్యమును తెలిసికొనరు.

గర్భాశయ రోగనివారణి
లోధ్ర

Sparkling & refreshing
beverage

Stimulating & invigorating
Tonic

Always drink

VIMTO

The best nature's fruit tonic drink that keeps you fit
and cheerful throughout the Year.

Sole bottlers for Vizag. Dt:—

THE CRYSTAL AERATED WATERS,

manufacturers of high-class mineral waters and Aerated water specialists,

VIZAGAPATAM

వంపుటము ౬

రాజమహేంద్రవరము గం నవంబరు ౧౯౩౬

గం వ వందిక

మల్లీ అయిదు కొట్టేదాకా.....?

సుబహ్మణ్యకాశ్రి—సంపాదకుడు

“ఇదిగో.....ఇదిగో”

“.....”

“ఏమండోయ్ !”

“.....”

“.....ఇలా చూడండి”

“.....”

“.....మెళుకువ రాలేదూ !”

“.....”

“.....మిమ్మల్నే నండి”

“ఊ.....”

“లేవరూ ?”

“.....”

“.....ఇంకో మాటు చూడండి”

“.....”

“మీగుట్టు మీపెదములు బైటపెడుతున్నాయి
లేండి.....వోన్”

“.....”

“ఏంనవ్వుకుంటూ రండి రోవల్లోపలా !”

“.....”

“.....పురికిచెడ్డారా పావం !”

“ఏమిటి అంటున్నారా !”

“తెల్లవారింది”

“మొగు—”

“పూడ్చే పొడిచిం దండి”

“అక్కా! ఎంత బండనిద్దర పడుతోంది యీమధ్యా!”

“రాత్రిళ్లు చాలా శ్రమపడుతున్నారు కాదూ మరి!”

“వొప్పకున్నావా !”

“.....మీరంత కష్టపడి నాటకం రాస్తూవుంటే—”

“రాస్తూవుంటే !”

“పదకొండుగంటలదాకా కవిత్వం చేస్తూ కూచుం
టున్నారు కనక—రాత్రంతా సరిగా నిద్రలేక—తెల్ల
వారగట్ల చల్లగాలికి గాఢనిద్ర పట్టిపోతోంది”

“అయితే !”

“అంచేత మెళుకువ రావడం లేదు”

“రాకపోతే ?”

“పెండలాడే లేవలేకపోతున్నారు”

“లేవలేకపోతే !”

“నడ. నేను లేచాను”

“నువ్వెంతసే వయిందీ లేచి !”

“.....”

“అప్పుడే నీళ్లు పోసుకోవడమూ, ముస్తాబు కావడమూ—”

“ఇప్పుడే అయింది. పొద్దెక్కిపోవడంవల్ల మిమ్మల్ని లేపుదా మని—”

“సత్య లేచినప్పుడే యెందుకు లేచావుకాదూ !”

“తెల్ల వారుజామలో నేనా కాస్త ముఖంగాని నిద్ర పోకపోతే మీకు జబ్బు చెయ్యదూ !”

“నీకో ?”

“నాకేం ? మీరు ఆఫీసుకి వెళ్ళక పన్నెండు గంటల దాకా నేను పడుకుంటూనే వున్నాను కాదూ !”

“అలా చెప్పుమరీ !.....అయినా సత్య చీకటి వుం దనగానే లేవడమూ, నేను పొద్దుపోడిచీవాకా పడు కోవడమూ— ఈ యెరుదుదిగుడు లేమీ బాగా లేవు రుక్కూ !”

“ఇంకక్క వున్నాయి”

“అయితే నాకేం ?”

“నాకు మాత్రం యేం ?”

“.....”

“.....”

“మరి లేవనియ్యి”

“.....”

“మంచం దిగివ్రాసుకున్నావే ?”

“ఏం ?”

“లేవనియ్యి”

“బాగానే వుంది.....”

“చేతు లందిస్తే యేమవుతుంది ?”

“అ—వ్—వ”

“ఏంశిప్పుమూట అన్నానూ ?”

“ఎవ లేనా వింటు ?”

“పోనీ మాట్లాడను లే.....”

“నాచేతకాదు బాబూ”

“అసలే చెడింది”

“ఏంగుసస్తారండి ?”

“.....”

“మళ్ళీ పడుకుంటే—పోనీ నాకేం ? మొగం కడుక్కోవడానికి పెట్టిన నీళ్ళు చల్లారిపోతాయి. నీళ్లుపోయి ఆ లేపోతుంది”

“కొరకంచు లెగనవతోస్తే సరే”

“డికాక్షన్ చల్లారిపోతే ?”

“ఇంకా.....మెల్లిగా.....”

“కాఫీ నంగతి చెవినిపడితేనే మీకింత చురుకు వచ్చింది, అది కంఠంలో పడితే—”

“ఎంజాబ్ మయిలే”

“బాబోయ్ !”

“తొంగరా వడ”

“చెన్నీళ్లు తోడనూ,”

“నేన్నీళ్ళు కాచా నవ్వు ?”

“తొరపడాని కండి”

“అంతేకదా ?.....ఇంత ప్రేమతోటీ లేపి, చివరికి చెన్నీళ్ళలో మునగ మంటా వేమో బాబూ—”

“పా—పం”

9

“పంచవార చాలదు”

“.....ఏం ?”

“.....ఎక్క వయింది. కసింత డికాక్షన్ పోయ్యి”

“.....చూసుకోండి”

“.....”

“చాలా !”

“మొదటికే వచ్చింది. ఇంకేం చూడనూ ?”

“ఈమాట చాలు చాలాయి కాదు...కదూ ?”

“హ—హ—హ”

“బాగుంది యుక్తి”

“కనిపెట్టేశావ్ !.....ఏదీ ! అరకప్పేనా వుంచా నీకూ ?”

“నాకిదే యెక్కువ”

“ఛా.....”

“చాలాల్పాలు.....అంతా నాకే యిచ్చేస్తా యేమి టండి ?”

“ఈమాట వుచ్చుకుందాం...మరి కానియ్యవే?”

“వుచ్చుకోడానికి అనలు మీకు గుక్కెడనా లేండే?”

“ఇందాకా నీకో?”

“.....”

“.....”

“కోపం వచ్చిందా?”

“రాదా యేమిటి సుప్రస చేసిన పనికి?”

“.....ఏం?”

“గడ్డం పట్టుకున్నప్పుడు.....ఇక యిద్దరికీ నమా నంగా వంచు మరి”

“.....ఏం?”

“నాకెక్కువ యిచ్చావు”

“.....సరిగా లేదా?”

“ఇంకా న్న తీసుకో”

“చూడండి”

“.....”

“ఇంకానా”

“.....”

“ఇంకో రెండుచుక్కలు”

“.....”

“వొక్కచుక్క”

“త్రాసు పట్టుకురానా?”

“అరచుక్క.....అ! సరిపోయింది. ఇక వుచ్చు కో.....”

“మీలో సరిగా వాటా పెట్టాలా నాకా?”

“కష్టపడి తయారుచేసినందుకు నీకే యెక్కువ పుంజాలి న్యాయానికి”

“మరి వొక్క చుక్క — అరచుక్క — అంటూ కూచిపట్టు వంచారే?”

“వోడిపోయాను.....”

“దురుసుతనం యెప్పుడూ పనికిరాదునుమండి”

“.....”

“తప్పుమాట అన్నానా?”

“.....”

“కోపం వచ్చిందా?”

“.....”

“.....”

“.....”

“.....”

“ఏంచేస్తే పోతుందో చెప్పండి మీకోపం?”

“నావాటా నీవాటా కలిపి—”

“నోటికి పోతుందా?”

“పానకాలరాయడు లాగ—”

“మహాభాగా జ్ఞాపకం చేశారండి. మంగళగిరి పెడ వామా వోమాటా?”

“ముండి సంగతి తేల్చు”

“అయితే వొకటి చెప్తా వివండి”

“ఏమిటది?”

“ఎల్లండి మీరు విశాఖపట్నం పెడతారు కాదూ?”

“వెడితే?”

“అప్పుడు నావాటా, మీవాటా కూడా నేనే వుచ్చు కుంటాను రెండి”

“అక్కడ నేనే మరో కష్ట యెక్కువ వుచ్చుకుంటా నేనూ?”

“నేను చూడవచ్చానా యేమిటి?”

“నేనుమాత్రం చూడవచ్చానా యేమిటి?”

“.....”

“మాట్లాడవే?”

“.....కాఫీ చల్లారిపోతోంది చూశారా?”

“అదిగదీ! చివరికి అలా తీసుకురావాలి పాయంటు దగ్గరికి.....మరి కానియ్య.....”

“.....”

“.....”

“ఏమండి! మంగళగిరి మాట చెప్పరా?”

“.....వెళ్లాలని వుందా?”

“ఎన్నాళ్లనుంచో వుండండి. ఒక్కమాట పెడదాం. మల్లి నాలుగురోజుల్లోనే తిరిగివద్దాం. ఏం! పాతిక రూపాయలే కాదూ జీతం నవ్వు?”

“.....పైగా ఖర్చులో?”

“మూడోక్లాసులో పెడదాం.....”

“.....”

“.....”

“ఏం, నవ్వుతారే?”

“కవులు శను వద్యాలు తామే చదవడం కూడా తప్ప కాదుగదా కొంపతీసి ?”

“నీలాంటివాళ్ల దగ్గర చదవడానికి కూడా యోగ్యత వుండాలి”

“టా—గా చెప్పారు, కనక మీరే చదవండి”

“అయితే ఎను—”

జాల మెకిరియున్ నయిపజాలని

... .. ఒక స్త్రీకళ్ళపై
త్రాల్చి, కవులెటన్ దెవగు పట్టుల నిగులు దేరుప్రేమ...

..... అత్త ప్రసాదము ముగ్ధుల దిద్ది తీర్చుకన్.

“.....మధ్యమధ్య కాళీ లక్ష్మీ పెట్టారే ?”

“చేతికాకా”

“ప్రలకం !”

“నేకాకోళం కాదు. అయినా నవ్వు పూర్తిచెయ్యి చూస్తాను”

“.....”

“కానియ్యి మరి.....పొరపాటున నే నెత్తుకున్నాను గాని, అన, లిది, కవయిత్రముగల్గు లెత్తుకోవలసిన ఘట్టం. అయితే, నవ్వు పూర్తిచేస్తే మాత్రం యిక నా తప్పందను”

“అ—లా—గేం! పా—పం!.....అయితే—మరి—
యెక్కిరిపించుకదా !”

“అత్తే”

“తప్పాస్తే దిద్దుతారా మరి ?”

“నాతర మయితేనూ”

“చూశారా ?”

“దిద్దుతాలే, దిద్దుతాలే”

“.....నవ్వకం డే ?”

“.....”

“.....ఓరచూపులు చూస్తున్నాడు”

“ఎంకి నేపూ గునవడం!”

“అన్నీ కుదరాలా మరి !.....

జాల మెకిరియున్ నయిపజాలని రాధయు—

“రాధా !”

“మరెవరూ ?”

“.....”

జాల మెకిరియున్ నయిపజాలని దక్కిడిముక్—

“నేను చెప్పలేదా ? మీ రెవ్వడూ నా మీదే పట్టి పారు.....”

“ఇదిగో”

“.....”

“ఇలా రావూ ?”

“ఏమో బాబూ !”

“ఏమంటావ్ ?”

“మీరే మంటాయా ?”

“నిన్ను వెళ్ళి మంటాను”

“.....”

“దనరాకీ వెళ్ళక, దీపాంధికీ వెళ్ళక, చివరికి నంకురా త్రికోనా వెళ్ళకపోతే ఘోరకలి అనిపించుకోదూ ?”

“.....”

“పైగా, మీచెల్లెలూ మరిదీ కూడా నాలుగుకోణల కిందటే వచ్చాడట”

“.....”

“నిరుడు మనం బొంబాయిలో వుండిపోయాం కనక నవం లేకపోయింది. ఈయెడు ఇంటినే వుండికూడా—”

“మీకు పెంపు లేనప్పు డేం చేస్తామూ !”

“నవ్వు వెళ్ళదాని కేం ! నేను శరీరం అమ్ముకున్నాను. నీకేం అడ్డూ ?”

“నేను మనిన్ను, హృదయమూ కూడా ధారపోసు కున్నాను.....”

“.....ధనోస్తి.....దుక్ఖా ! మాటిమాటికీ నీయెడట నిన్ను స్తుతిచెయ్యడం పెద్దమనిషితరహా కాదు. మూడువందల రూపాయల జీతమూ, భాగ్యత గల పద ఏ నీకాలిగోటికి పోవు. అదేనా, నవ్వు నావారిటి భాగ్యజీవతత్వ కనకనే వచ్చాయి. నిజంగా నాలంత సిరిగో భాగ్యశాలి మరొకడు లేడు; కాని మీ అమ్మగ మీ నాన్నగారూ పెద్దవా రైనారు. వారి ముఖ్య లోటు చెయ్యడం—”

“మీరు రాకుండా—మిమ్మల్ని విడిచి నేను వెళ్ళేసంధి”

“ఇలా చూడూ.....ఇదిగో.....ఒక్క క్షణం నామీద విడిచిపెట్టి నాకోసం చూడవూ!”

“.....”

“ఒక్కమూల నిను. అంతే”

“.....”

“పోనీ, అవినీతికి పోలంగా నేనా ఒక్కమూలు మొగం యిలా తిప్పుకో”

“.....”

“.....వెళ్ళవూ!”

“.....”

“నలుగురూ నాలుగు విధాలా నన్నంటారు”

“ఎవళ్ళ మంచిచెడ్డ తెవళ్ళకి తెలుస్తాయా?”

“.....ఇంకేం చెప్పనూ!”

“కథ చెప్పండి”

“కాస్త్రు చెప్పినట్టుంది.....చివరికి మీ అమ్మగారికి నీమీదకూడా కోపం వస్తుంది”

“.....చిన్ని వుత్తరం చూడండి”

“నీకు కూడా రాకాకూ మీ నాన్నగారు? ఇంకేం?.....ఇది మీ అమ్మగారి దస్తూరి”

“చదవండి”

“నాకన్నెకల్లివి వీచింది—”

“ఇంకా ముందు”

“మీ రిద్దరూ రావడమే—”

“ఇంకా ముందు”

“పోనీ, అతగాడికి సెలవు పుట్టదంటే నిజమే. అయితే, నీవేమీ తప్పకుండా రావాలి. తప్పదు. నువ్విది వరకే రానందుకే చెల్లాయి నన్న నిలవనివ్వడం లేదు. నీజవాబు చూసుకుని, నువ్వే రమ్మన్ననాటికి మీనాన్న వస్తారు.....చూశావా? మీ అమ్మగారు పిలిచి చాలా న్యాయంగా వుంది.....పోనీ, వీలుంటే రానివాణ్ణా?”

“పోనీ వుత్తరం కూడా చూడండి”

“.....ఇది మీ చెల్లాయి రాసింది. ఇప్పుడేనా రావడమే—”

“చదవండి”

“అక్కయ్యగీ, అక్కయ్యవరంగా బావగారికి నమస్కారాలు—”

“ఇంకా ముందు”

“నేను మొన్న ఆదివారమే సవరివారంగా—సెలవ్! మహామంచిమాట వేసింది మరద లిక్కడ”

“పదిబంతుల తరవాత చదవండి”

“బావగారికి సెలవు లేకపోతే నీకు సెలవు లేదా యేమిటమ్మా? —చూశావా? చివరికి ముక్తాయింపు నామీద—”

“మరో నాలుగుబంతులు చాటింది చదవండి”

“రేపు సాయంత్రం—అరుగంటిలో—రైలుకారులో వస్తావా, నంకోషమే. లేకపోతే, నీకోసం—అంటే నిన్నిక్కడికి తీసుకురావడానికి ఎల్లండి పొద్దుటి పాసెంజరులో నేను వస్తున్నాను. అప్పటికే నా నువ్వు ప్రమాణం తెమల్చుకుని, నాకోసం మేనా స్త్రీషయకి వస్తే, అక్కణ్ణుంచే వెంకి మల్లి, మొయిలెక్కి మనం కాకినాడ రావచ్చు.....చూశావా?...ఇక మోటుకనం అని పించుకుంటుంది. నామాట విను”

“.....”

“పోనీ, వచ్చి మీఅక్కయ్యని తీసుకువెళ్ళవలసిందని మీచెల్లాయికి రాయనా?”

“ఒపనిచేస్తారా?”

“ఏమిట?”

“ఇప్పుడయ్యారా?”

“ఎప్పుడైనా వుండా?”

“.....”

“చెప్పియ్యనా?”

“అలవ్యం యెందుకూ?”

“మాచెల్లాయిని మామరిదిసి—”

“ఇక్కడికి తీసుకు వచ్చామా! చాలా బాగుంది”

“.....”

“సెలవ్!.....అయితే కల్లి పిలిస్తే గాని బాగుండదు.....వగలు వీలేదు కనక రాత్రిబండిలో వెళ్లి పిలుచుకు రానా?”

“రాత్రి నే నొక్కటినీ వుండనా యిక్కడా !”

“తెల్లవారే టప్పటికి వచ్చేయ్యనా !”

“నా కేమీ తోచడం... ఒక్క కను కేనా రాదు. తెల్లవారే చాచా మంచం నడు మెక్కి కూచో వాలి”

“పోనీ, వనం యిద్దరమూ పెడదామా ?”

“ఏం బాగుందో బాగుంది. ఈమాత్రం భాగ్య నికీ—”

“మీ చెల్లాయి కోసం కా దిదంతానూ. మీ మరిది—”

“అతిగా డేం ఆశాశంకలూ వేడదామా ? నేను త్వరం రాస్తానో జవానని వంపండి”

“నాకు ధైర్యం చాలడం లేదు”

“అదంతా నేను చేస్తాను కామా !... మా చెల్లాయి మాటకి అడ్డు చెప్పగల డేం అకినూ ?”

“అసలు మీ చెల్లాయి మాట ?”

“అది వోర్తి పెరిపిల్ల. నావుత్తరం చూసిం దంటే యెగిరిపోతు కనుకంటూ వస్తుంది”

“అయితే చిక్కే”

“ఏం ?”

“ఇదేమి టండోయ్, మీ మరదలు—అంటూ నలు గురూ నన్ను చూసి నవ్వుతా లేమా గదా ?”

“.....మీ కొంటెమాటలు..... ఏం ?”

“హయ్, హయ్ !”

“.....”

“బుగ్గపొటంటే యిదే బాగుంది. పార్వతీ పరమేశ్వరుల కేనా యింతి యేకీభావం వుండదు”

“నాకు కోపం వచ్చిందంటే బాగా జరిగదు, ఏమనుకున్నారో !”

“ఏదీ, అమాట నాకేసి చూస్తూ అనూ”

“.....ఏమండీ, మా చెల్లాయిని తీసుకు రావద్దా ?”

“నేను వద్దనగలనా !, కాని వారి విద్దర్నీ తీసుకు వచ్చి మీ అమ్మగారిని, మీ నాన్నగారిని—”

“వచ్చివులుమా అన్నమూ తినమని పండుగల్లో వారి విద్దర్నీ అక్కడ అట్టేపెడతామా యేమిటి ?”

“అలా అన్నావు బాగుంది. ఈమాట నాకు వచ్చింది”

“ఉత్తరం రాసి తీసుకురానా ?”

“తీసుకరా,,

“ఎందు కేనా మించిది, మానాన్నగారీ, మామరి దికి కూడా మీరు రాయండి”

“అలాగే,,

“మాలమ్మగారి మాత్రం నేనే రాస్తాలెండి,,

“ఎలే”

“..... పోనీ, యీసాటికి పంట అయిపోతుం దేమో, కుక్కరు దింపి, అన్నీ సిగ్గు చేసి మిమ్మల్ని పిలవనా, ముందు వుత్తరాలు రాసుకురానా,,

“వెది సిమిహల్లో రాయలేవు,,

“అంత నే పెండుకండి నాలుగేసి మాటలు రాయ దానీకీ ?”

“పుట్టింటికి వుత్తరం రాయడం అంటే కలమూ కాని తాలూ వుచ్చుక్కూ చోడం తొరగా తెముల్తుంది కాని మిగించడం మాటలతో యెప్పుడూ కాదుగా,,

“అలాగే... ఎప్పుడో, పొద్దున్న అవగ వుచ్చుకున్న కాఫీ. మీరు రాయమన్నారు కనక విలేక వొప్పకున్నాను గానీ, లేకపోతే, కనీసం ధారక పడితే గాని నావల్లకాదు బాబూ వుత్తరాలు రాం డం. కాకపోయినా, మావాళ్ల కనలు వుత్తరమే అకల్గదూ. కాకిచీలి కబురు పంపితే వచ్చేస్తారు”

“అయితే యిక వుత్తరం యెందుకూ కాగితా దండుక్కి !”

“మామరిదికి రాయాలన్నారు కామా మీయ్”

“అకినీ నేను రాస్తాను కామా ?”

“మితమ్మదికి మీరు రాకాలప్పుడు మయి నేను రాయకూడదు టండి !”

“.....”

“కాకపోయినా, మీరు రాత్ పూర్తిచేసి భోజనానికి వచ్చేదాకా నేను గోళ్లు గిల్లుకుంటూ కూచోడనుకాదుటండీ!”

“పోనీ, మా అమ్మగారికి, మా చెల్లాయికి కలిసి వొక్క పుత్తరమే రాస్తాను తెండి మీ కంక కష్టంగావుంటేను”

“మా నాన్నగారికి మాత్రం, మీరు రాసిన పుత్తరం లోనే నాలుగుబంతులు, కింద, రాస్తాను.....సరా!”

“ఇక నువ్వు రాయం దల్లా మీ మురిదివొక్కడికీనీ”

“మీరు రాయవలసిందంతా రాళాక, “మీ వదివగారు యిక్కడికి రావలసిందని నీకు రాయమని మరీ మరీ చెప్పిందని మీరే రాసేయండి వొక్కమాట”

“ముత్రానికి నాలుకంలో వొక్క అంకం అంత గ్రంథం వడిపావు”

“కష్టపడకుండా మీ నాలుకంలో కొక అంకం దొరకడం మీకే నయం కాదూ!”

“అయితే, తక్కింది కూడా పూర్తిచేసిపెడతానా నువ్వు?”

“మామ్మో! కష్టపడి నేను రాస్తే, మీరు రాసినట్టు ప్రకటించుకుంటారు కామాను పాపం”

“పురుషుల అవ్యాజరూఢాకటూపంవల్ల, తెనుగుదేశంలో, యిప్పుడు, అక్షరజ్ఞాన మేనా లేని స్త్రీ లెంఘం ది కవయిత్రీతుకుల్లు అయిపోతున్నారో మురిదిపోయావా!”

“అసంగతి తెలిస్తే, ఆస్త్రీలు, ఆపురుషుల కెలాంటి సత్కారం చేస్తారో యేమేనా పూహించారా మీరెప్పుడైనా?”

“.....గట్టిచిక్కి తెచ్చిపెట్టావు”

“దీంతో అయిపోయిందనుకున్నారా యేమిటి? ఆంధ్రమహిళాసభలో యీ విషయం వొక తీర్మానం కూడా నెగ్గిస్తాను చూస్తూవుండండి”

“పెళ్లివద్దువద్దు. ఇంతటితో చాలించు నీకు పుణ్యం వుంటే ఆ ఆడంగిరేకలవారిని అలాగేనా బతకనియ్యి.”

“మిల్లి పుత్తరాలు రాసుకురా”

“మీ ముందులో వచ్చేస్తా నండి; ఏం?”

“కొర్రుగారా వెళ్లు”

వలస

“.....మీకు భోజనానికి ఆలస్యం అయిపోయింది పాపం! పోనీ, భోజనా లయినాక రాసి ఆఫీసుకి పంపిస్తానండి”

“ఏమీ ఆలస్యం కాలేదు. ముందు పుత్తరాకే రాసుకురా”

“మాటల్లో పడి ఎంతవని చేశానూ?.....”

“.....ఇవాళ చేతుకూర మంచి పాకాన పడింది నుమా?”

“మీరు నావృద్ధయం అంతా పుల్కాపాంతో నింపేశారు కాదూ?”

“అయితే?”

“అంచేత పొగు పు సరిగా పడింది”

“అదా కథా? అలా అయితే, నువ్వు చేసిన ఆడరం నన్నానందపాగరతిరంగాలమీద పూపెయ్యలేదూ!”

“.....ఎటొచ్చినా విసురు నామీదే”

“తప్పకుండా మరీ నాలుగుకోడల మధ్యా పున్నంత నేపూ స్త్రీకి వుండే బాధ్యత పురుషుడి కేం వుంటుంది?”

“.....అయితే, మొగాడు కొంక నక్క అయితే ఆడి దేం చెయ్యగల దండీ?”

“తల్లి, బాధ్యత తెలిసిందయితే వాడలా కొంక నక్క కాదుగా?.....”

“.....”

“దీనివల్ల మొగాడు ఏంచేసినా తెల్లిపోతుందని, ఆడదానికి, సంసారంలో, కష్టం తప్ప మరేమీ లేదని అనుకోకు. మొగాడు సంసారంలో కేవలమూ వ్రవకరణం... వివరంగా చెబుతాను విను. మొగాడు పడునైన బాకు అనుకో. ఏరుడి తెలివితేటలను పట్టి కాదూ ఆ బాకు వినియోగం?”

“అయితే, మన పెద్ద లంతా ఆ బాకుని చంటిపిల్లల చేతి కిస్తున్నారన్నమాట కాదు టండీ?”

“ఇంకా నండేనామేం?.....చదువు చెప్పించక—చిత్తానికి పరిణతి కలిగించక—వృద్ధయానికి పుత్రేజనం యివ్వక—చివ్వుతనంలోనే ఆడదానికి పెళ్లిచెయ్యడం అంటే అంతే కాదూ అర్థం?”

“.....మానాన్నగారు మంచివారు. కారుటండీ!”

“కనక నే నెవ్వప్పవంతుణ్ణి—”

“రెండు ముక్కలు వెయ్యనా?”

“ఇంకెందకూ, చారుకూడా అయిపోయాకా?”
 “.....”
 “.....”
 “ఎంత కష్టమూ వుండో మీగడ?.....”
 “ఎంత కష్టమూ వున్నా నేనా పాలు?.....”
 “ఇంత కష్టమూ నువ్వో మంచి పాలు నుమండి పావం?”
 “ఎంత కష్టమో నీవీ, నువ్వి పెట్టోపోతే మాత్రం తెలుసు ఏ పావం పూర్తయ్యే?”
 “నీ పాలు నాకు ఇంకా ఉన్నాయేమో విందుకు రమ్మన్నా నీ పాలు ఇస్తావా?.....”
 “..... చివర చీకావ్! అయితే మావంతుకు ల్లో మన నుటో వుండేనా శృంగార జోడాలో అన్న మాట.....”

“.....అలా అయితే వోచీక వచ్చిందే?”
 “నీమిటి?”
 “..... నీమిటి విశింశాపు కదా?”
 “చీకలోహా! చీకే!... అయితే వంతుకు నాలుగుకోజలూ కాని కోడల్ని రమ్మను పనికి పెద్ద వండగునాడ, దాన్ని మొగ్గి తెచ్చుకోమని విందుకి”
 “మునలిమండ నేడఁదూ?”
 “ఏదీనా నాకే,.....మరేం నేనామూ? మన యింట కష్టం వ్యవహారాలు పనికిరావు కాకపోతే, దానికి పెట్టవలసిందేదో కోడలి కిచ్చి యింటికి వంపే సెయ్యి”
 “అంతే కదా పావం? నువ్వో మంచి ముంద నుమండి అడి?”

“అంచేత నేనా యేమిటి ముంద అంటున్నావు?”
 “.....”
 “నవ్వకుని పూరుకుంటావే?”
 “మీమీన సొడ్డా”
 “నిన్నరాత్రి ముందు నువ్వే లేచావుగాదూ?”
 “అవు—వ”
 “ఏం?”

“చాలైంది నేర్చుకున్నారు. ప్రతిపూటా యిద్దరమూ ఏకంతిమి అంటున్నా మని అందరికీ తెలివాలి కాబోలు”
 “ఇదిమి కే తెలుసు నందరికీనీ. మనల్ని చూసే పాడ మాస్టరుగారు కూడా యేకబంతి మొదలు పెట్టాడు”

“కూవోండి అలాగ మీయివ్వం వచ్చినంత నేను”
 “.....”

2

“ఈరెండుకులే. ఇవి వేసుకోకపోతే నన్ను చంపు కుని—”

“గుక్కూ! నువ్వు నన్నలా విడిచిపెట్టలేకుండా వున్నావో, నీన్నా నీ నలాగే విడిచిపెట్టలేకుండా వున్నాను; కాని అప్పుడే వరకొందూ అయి దయింది. ఇక్కడికి అయికు—”

“అసలు కంటికి మీరే పెద్ద కదా, మిమ్మల్ని అడిగేవా రెవరండి?”

“ఈనే శిష్యు చేసి యిక గుమాస్తాల నేం ముదల కిందనూ?”

“.....”

“మల్లి చిలక చుడుతున్నావు. చూశావా?”

“ఇక మిమ్మల్ని బలవంతపెడితే అడగండి, ఈచిల కలో నగం.....”

“.....ఇక లే”

“.....వ్వ...”

“.....పాగా”

“.....కాట్టు కొంచెం చెదిరిందండి”

“పాగా పెట్టుకుంటే.....ఏం?”

“.....”

“.....”

“.....”

“లోపలికి వెళ్ళు”

“మీరు సైకిలుదగ్గరికి వెళ్ళండి”

“.....ఇక వెళ్ళు”

“సైకిలు పూర్తి చెయ్యండి”

“.....ఉ”

“ఎక్కండి”

“.....వెళ్ళు మరి”

“ఒక్క నిమిషం.....ఆరనిమిషం.....”

“.....ఉండదూ? ఉండదూ?.....దిక్కుమారు”

“బన్ను, ఇదెక్కడ వచ్చిందమ్మా మమ్మల్ని గడగడగా”

“దానికి?.....”

విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారు ఎం. ఏ.

దయాన్ థన్ గ్రీకు యువకుడు. అతడు పూర్వకాలమునం దెప్పుడో బ్రదికియుండెను. అప్పుడు గ్రీకుదేశములో నున్నవా రందఱు దేవతలతో సమానులు. దేవతలు భూమిమీదికి వచ్చుట, మనుశాలతో బ్రవర్తించుట, యుండుచుండుటెడిది. అకాల మెటలంజిలో కొని యాస్థానముమాదిగురులు కూడ దేవతలవలె వచ్చి మనుష్యులతో బ్రవర్తించుచుండెడివి.

దయాన్ థన్ మిక్కిలి యుండగాఁడు అట్టి ముఖాంగులుగాని శరీరావయవములుగాని కలిగినవాఁడెప్పు డుండెను. నతనిని మన మందఁగాఁ డని యెవఁడు. కాని యాదినము లలో నాదేశములో నతనిండఁగాఁడు. అతఁడు బుజ్జకపలచగాఁబోదుగుగానుండెడివాడు. అతని శరీరము మిక్కిలి కన్నున. అతఁడు గాఢ లో నూగులాడుచు

నడచును. అతనికి రంగులు గల నును అన్నచో నెక్కువయ్యెను. అతఁడు తోచిన కొద్దిక రంగు గల ధోవతియు నుత్తరియును ధరించెను.

అతని పౌండర్యముయొక్క ప్రశస్తి వాలుదెసలందు వ్యాపించెను. దేవతాశ్రీ లందఱు వచ్చి యతనిని జూచి మోహించెనువారు. అతడు పుష్పమునుమారుడు. తుమ్మెదలు వచ్చి యతని శరీరావయవములపై బ్రాలి తేనియ కనిపించక యెగిరిపోవుచుండెడివి. అతనికిఁ గ్రముకేమముగా వాడు గొప్ప పౌండర్యమంతుడ నని తెలియవచ్చెను. యావారంభనముయందుండి, వాని పౌండర్యము మిగులవలాడెను. అతని వానికి తుద చక్కని కన్నుని దిమ్మకట్టి వాసారంధ్రములు కొంచెముగా నురికి ముక్కు పొడుగై సొగసు లొలికెను.

తత్ఫల నిక్కి బంగరు ప్రమీలవలె నయ్యెను.

వాని కన్నులు సూములు పెట్టి పొడిచినట్లు చూడసాగెను. అతని కన్నులలో నల్లసాప తుమ్మెదలకుఁ బ్రేయోవిషయమును వ్రాసెడిది. నతని మా సతాదిన వాధాజనకమును నెనది.

అతని తల యిట్లు కొంత విరివయ్యి దినదినము గ్రోత్రదిక్కునకు యెగిరించుచుండెను.

అతనిచురుకు పొట్టిత ముద్దగా నడుమున కొద్దిగాఁ జీరినట్లు దిక్కునకు గ్రోత్ర తోధ తేచ్చెడిది.

మరలు

యావంతవరముతో నతనికి మీనములు వచ్చెను. అతని యెఱుంగుమీద నల్లని మీనములు తుమ్మెద రక్కలవలె బ్రకాశించెను.

శరత్కాలపు నదీవలె నతని మెనున్నుకూడ వృద్ధుడై యాస్థుత్తి యంతయు నతని వలచేఁగ్రుడుమలయగు వ్యాపించెను.

అతని పౌండర్యమును గ్రీకుదేశము చూడలేకపోయిరి. వారును విధులు పట్టలేకపోయిరి.

అతఁ డితిగ లైవ గ్రీకుదేశపు పౌండర్యవశులగున్న బిను, ఒకడు వ్యాసము. వార్విస వేసుందా తైను (Narcissus) శ్రీమించలేరు. అతడుకత్తెల నతఁ డెందకత్తెలుగానే భావించలే దట. దయాన్ థన్మున కింకా తెలిసెను. దయాన్ థన్మునకుఁ జూపించి శ్రీ లండన్లయెఁగఁ గనిపించిరి. వార్విసను దయాన్ థన్మున వంశగాఁ డెనలే దట. అందుచేత నితని కతనిమీదఁ గోపమువచ్చినది. అందకత్తెల సంగతియే తెలియవచ్చు చందగాఁ డెల్లగునని దయాన్ థన్ము వార్విసనును దిరస్కరించెను. వా రిరువురము పౌండర్యాభిమానమునఁ జేసి యొకరి పోకరు చూడని వికారము కలిగెను.

మఱియొకఁడు ఎండిమియాను. అతనిని చంద్రమండలాధిపేతరయైన శ్రీమూర్తి ప్రేమించిన నట. అతఁ డొక కేము నినుంచుచుండ వాచంద్రతేజోదీవత వచ్చి వానిని ముద్దికొన్న నట. దయాన్ థన్ము సర్వజగత్సృష్టిలో నన్ను తెలియవచ్చుకలన నిధానమైన యాచంద్రతేజోవీరంగనను వాను ప్రేమించెను. శ్రీమంసానమైన యాచంద్రతేజోవీరము ఎండిమియానును ముద్దుపెట్టుకొన్న నట. దయాన్ థన్మునకు ఎండిమియానుమీద గోపము కలిగెను.

దయాన్ థన్ము బహుదేశతాశ్రీలను గామించెను. పౌండర్యముయొక్క యధారస్వరూప మెఱుంగనివా లాతనిని ప్రేమించలే దని యతని విశ్వాసము.

మెఱుగు పెట్టిన పెండిలికలలో దయాన్ థన్ము తన మొగము చూచుకొనెను. అహ! అది యెంత తీర్చిన నాని! అల్లుకొనన తీగవలె నాచెత్త లెంత యందముగా నున్నవి! అవి కన్నులా! నూర్యతేజమున కభిముఖముగా నున్న టున్నది. అది పెనవి. సర్వకామిని భోగయోగ్య మైన కాలారూపునిభావమానముగా నున్నది. అదిన్నిగడ్డము! వానితో బ్రయామూర్త్యభావమున నదిమివతో నది పుతకరింపుల కదృ. అతని మీనము అతనికి యచ్చెనక కల్పించినది. చమకమ్మగము తోఁకొన్న నిగనిగలాడి, గాఢకాదరించి మూలవచ్చికిఁ గలికొనానమై తుమ్మెద తొక్కలవలె జక్కనలదిది చిరస్థు మాపులై వాని సొగసు పట్టరాకపోయెనది. ఈపౌండర్యము ముందు వార్విసముని పౌండర్యమా? ఎండిమియాను దండరామా? ఏదీ! లోకము మిథ్యాప్రవాదము. వార్విసము రాజవమానుడు. అందుచేత లోకము వానిని లోకముచున్నది. ఎండిమి

యాను తని దేవత అంచువేరక జంబరశ్రీతి వానిని ప్రేమించినది. అంతయుకొని వారి యొక పొందర్వ మన్నది లేదు

2. కాదు డయాన్ ధను తన చెలికొనితో మాటాడుచుండెను. అతని ముందు డయాన్ ధను తన పొందర్వ శక్రపులను నిందించుచుండెను. “నిపు వాన్నినమును గాని, యెండిమియానును (Endymion) గాని యెన్నిడు చూడలేదు కదా! వారందఱుగూ కారని పీకెట్లు తెలియును!” అని మిత్రు డడిగను, డయాన్ ధనున కీప్రశ్నతో గోపము వచ్చెను, అతాటితో వారి చెలిమి యంత మైవది

3

డయాన్ ధను కడుపు మండిపోవడంగినది తాను ప్రేమించిన యెండిమా శ్రీయుఁ దన్నుఁ దిరిగి ప్రేమించలేదు లోకమునందలి శ్రీ అందఱు వానిని దేవతా పొందర్వ మని మెచ్చుకొందురు కాని ప్రేమించు అతని చెవులయందు నిర్మియగా నరిని శక్రపుల గుఱుముకులే వడుచుండెను అతఁ డీహృదయములోని బాధకుఁ దాగుకొనిలేక పోయెను అతని పంచేంద్రియములు నరిని మనస్సును నట్టడినిన ట్లడిచిపోయెను.

డయాన్ ధను జనపదములయందు బోర్పుకొనలేక పోయెను ఇది జలకుఁ దా నందఱుఁ డెనుకొనిన లోకము తన్నుఁ జూచి కెక్కిరించుచున్న దని యిరిఁ దూహించెను వారి నరకుడు సర్పిరా నిందించెను ఆ దలతోఁ బగపెట్టుకొనెను దీనిమూలమున నరకః జనపదవాసును మిక్కిలి కష్ట మయ్యెను, అరిని వేడిపించుటకుఁ జాలమంది మనసుగో నరిఁ డందఱుఁ డని యనుకొనుచుఁ గూడచి, చీ యరి డేమి యందఱుఁ డెను వారంకిందిరి, తన గుఱుములకఁ దెచ్చుకొన్న యావిరోధము నరికుడు తన గుఱుములకుఁ గాక లోక మయొక్క బుద్ధిమాంశ్యమున కంటగఁజేసెను ఇట్లు లోకమునకు నరనికఁ జేడిపోయినది.

2. కాటి ప్రాచుర్య నరకు తా నడవులకుఁ బోయినచో నీ బాధ తగు నని తలచెను. పోవుచుండగా వారని యెదుట నొక శ్రీ నిలఁ బడెను

అమె యార్వాదేవత అమె కన్నులరంగు అత్తపచ్చన. (Green eyed jealousy) అమె యరిని నడవులలోనికిఁ బోక దన్నది తా నరినిని క్షీఁ చెద నన్నది. అమె నరికుడు కంటఁజెట్టుకొని తన యింటికిఁ బోయెను.

డయాన్ ధనునకు నామెమీదఁ ప్రేమ లేదు కాని తన్నెవ్వరుఁ ప్రేమించెనను ఎవ్వరయో యొక్కతె తన్నుఁ ప్రేమించినందు కరిఁ డు ను తోషించెను. తాను ప్రేమించెదలయు ననుకొన్న కీర్తి మొదలైన గీతలు తన్నుఁ ప్రేమించకపోయి రన్న విచారము వాని హృదయములో నత్తుకొనిపోయెను అది యరిని మొగములో నొక్తుకొని

వచ్చెను. ఈ నిగూఢభు మిర్యాదేని పొందిన యెలపురుగులు వాని మొగమునఁ గలిసి, వాని మొగ మొక వికారము పొందినది. భిన్నగుణములు కల వస్తువుల కలయిక వికృతహీనువు కదా

కూర్మపుత్ర గ్రీకులు దేవత యెన్నిఁ నామెను గొనివించి లేచు డయాన్ ధను గోకమును జూసహీన మని నిందించి యా యార్వాదేవత, యందఱు గేవరిలన్న గొప్పది యని వాదించెను అమె యాకు వచ్చని కన్నులు చూచి లోకము భయపడెను. అమెను జూగి పసిరికి పామును జూచి లోకము కలఁతపోయెను. కాని డయాన్ ధను నామెను కలిగించుకొని యామె కన్నులలోనుండి యామె హృదయమునకుఁ జూచెను

క్రమక్రమముగా నామె సయోగమునలన డయాన్ ధనులో మాత్రు కలిగెను ఈర్వాదేవత మొగ మతని మొగముతోఁ గలిసి నపు డెల్ల నరిని ముఖనయనములు మార్పుఁజేసెదెను అరిని ముక్కున కూదారంగు వచ్చెను. అ ముక్కు చివరి తేలి, యది యెల్లవార పనుపుగా మారెను చివర వచ్చని నన్నది నిమృతరె నయ్యెను

అరిని చెవులు తీగవరె నట్లుకొన్నది, చివర్లు పెరిగి కటిప్రబులి వరె నయ్యెను

అరికుడు లోకమునఁకి జూచుట మానివేసి నిరర్థము మూర్ఖులందలెను తనకే మాడ వారంభించెను అరిని కన్నులలోఁ దెల్లగ్రుడ్లు వారింజరంగుగాఁ దిరిగెను. నల్లగ్రుడ్లు ఎఱుపురింగు కలిపిన పసుపురంగు తిరిగెను అ కన్నులంతకంతకుఁ దెదక ప్రాప్తపాదు పుత్రులవరకఁ గనిపించెను

అరిని పెనది లేరియెల్ల మూడలేదు. కాని దానిమీద గలబిబ్బులవరకఁ జిన్నిదిన్న మార్పులు కలిగెను.

అరిని చుబుక మూకు పన్నరంగుగా మారెను చివర మగ్ధగా నున్న భాగము గట్టిపడి దిమ్మకట్టెను

వాని మీసములు వారింజరంగు ప్రబలింపుకొనెను. చిట్టచివర్లు నల్లగా నే యుండిరి.

ఈ మార్పు లోకము గ్రహించెను. దినదిన మరకు మునుపటి కన్న యందఱుఁ డగుచుండె నని లోకము గ్రహించినది అతఁడు లోకాతికాయ పొందర్వకుంఁ డని నిస్సంగతముగాఁ జేరినది. లోకమునందెల్ల జనులను నరిని వంకఁ జూచుట, యరినిని పొగడుట, జన్మవిరతార్థము చేసికొనుట యనిపించినది. కాని యెవ్వరు నట్లు చేయలేదు

అమెను గడచినది, ఈర్వాదేవత పరమరాక్షసి అమె యెదురి నిండి నెత్తువలేను విష మున్నది. కొంతకాల మామె సంగమ చేసినచోఁ బురుషులు చనిపోదురు. అమె యెవరిలోని మనుకల యొకటిలోనికఁ బ్రవహించి, వారు క్రమముగా నశించిపోదురు.

దయానందకు సౌందర్య మంతయు ననలే దేవతాసౌందర్యము. ఈదేవతాసౌందర్యముచేత నతని శరీరకౌశల కాక యతని శరీరము లోని రక్తదినదినపు హృదయనీచయముహృదయ, ప్రేమలూహ, మాంసముహృదయ నొకనొక నిర్వర్ణమును నంపాదించుకొన్నవి. అనిర్వర్ణము పెరిగినకొంది నతనిలోని మోహవర్ణము క్షీణించుకొన్నది.

అనాటి యతని మానస మొక విచిత్రమని పొందెను. ఆమానసము నంటియున్న యెదిరియములు చిత్రముగా మారెను.

శేత్రముల పసుపుపచ్చదనము పొందినను నతని మాపు లాకు పచ్చగంగు గా నుండెను. ఈర్వాణీదేవత తన ముద్ర ఘటిల్లననే నంత సిగచెను.

నాసిక యూహారంగుగా నున్నను జట్టచివర నాకుపచ్చ దిమ్మ కిట్టెను.

చెవులు నీటిపై నీలవలె నీలపుగంగుగా మారినను నొక విధ మైన యాకుపచ్చని రంగు చానియంతట నానించి యుండెను.

అతని నాలుక యాకుపచ్చని రంగు పొందెను. అతడు సామాన్యముగ నోగు తెలుపడు. ఈర్వాణీదేవతారహస్యంగమచేత నీర్వర్ణ యతని పెదవి ముద్దాడి నోలలో నోగు జెట్టి తన దంతములచేత నతని జహ్వగ్రమును గొట్టి యతడు కొంచెము బాగవడగా నొచ్చుకొని యిమారి నాలుక చానించి చూచెను. అతని ప్రాణములలో దాన నీరపడినందుకు మిక్కిలి సంతోషించెను.

అతని శరీర మంతయు నాకుపచ్చని రంగు కలిగెను.

3

ఒక నాటి ప్రాధుడ దయానందకు ఈర్వర్ణిలో పోట్లాడెను. "ఏచీచీ! నీమూలమున నేను జెడిపోయిని. మాంబంగపు లంఛనము గూర మైచి, నీను మానవుడను. మానవలోకమునకు నే నెవ్వమై పోయిని. నీ వేగడియ నాయెట్లకి వచ్చిపోయి గడియకన్న బ్రాహ్మణు గడియ లేను. నీవు దేవతపు. నీకు గనిపించుచున్న యీశ్వరము నిను మైనది కాదు. నీచీ శరీరమును లీలగా గ్రహించిపో. నీతో నంగు ర్గము చేసి నేను మానినగా నుండుట మానివేసి యొక ప్రాణముగాఁ జియియింపి. నన్ను నానాన పొచ్చుకొనుట లేదు." అనెను.

ఈర్వర్ణ యానందక నివాసిని చూచెను. తానిన్నా క్షతనితో, గొఱురము చేసినను ప్రాణ మైన యతని మానసు వికారము పొంది లేదు. అతని యార్థ మొక్క పొందలేదు. అది దుఃఖము. అనిపాపము చేడియము, మనస్సును దగ నుండునుచు చేర మానసము నొకటిగా నుండును, మూర్ఖు పొందని యార్థమిట్లు మైన యొక తెల్లని పొందెను.

అతని యర్థకారపు హస్త తెలిసికొని లేచిపోయెను. అతని లేచిపోయిన సంగతి దయానందకు లోక మనకు తెలియ నున్నది. అతనికి లోకముమీద నొక విధ మైన కోపము నచ్చి యున్నది. అతనియందు నున్నంతమాత్రమున దనలోఁ బుట్టిన మానసమునకు అంత తీరస్కరించవలయునా? యని నానందకఁ జూచి వలయు.

లేను. ఈర్వర్ణ తాత్కాలికముగ లేచిపోయిన దనియో, యతని యింటిలోఁగనే యున్న దనియో లోకము నలంచి యతనిదంకఁ జూడలేదు.

దయానందమునకు మానసము కలిగెను. అతని సౌందర్యము భూలోకమున కలంకారప్రాయ మైనది. తానింటి సౌందర్యము కలవాఁడై లోకమునకు మే లేచు చేసెను? లోకము గన్ను లగప్పురించినమాట నిజమే. తాను వాఁకల యుపయోగనవరాను? ఇది పేను మీద మహాసుందర మైన యొక కాళును మానవజాతిలో సృష్టింపలేదు. తన సృష్టి యిట్లు వృథా యైపోయెను. ఈదినులలో నతడు కొంత చివకి యొకనాటి సాయంకాలమున బ్రాణము చల్ల నగుట కొక సరిగ్గమునఁ జేరెను. అందుఁ గూర్పున్నవాడు మామృత్యుట్లు క్రంగి పోయెను.

4

చాలకాలము గడచెను. అతని శరీరమును మృగములు, పక్షులు, పురుపు లేమియును ముట్టలేను. మానవరూపులు వలె నది నానించి పోయెను. అతని శరీర మొకచోట, శరీర పోకచోటఁ జెను.

దయానందమః — అతని ముఖాయనములనుండియు, నతని శరీరమునుండియు నతని యింద్రియములనుండియుఁ జక్కని పూలమొక్కలు పుట్టెను. అతని పేరులో నెనిమిది యక్కరము లుండెను. ఒక్కొక్క యక్షరమున కొక్కొక్క మొక్కగా జయియఁజేరి యతని సౌందర్యమును లోకముచేత నొప్పించెను. అతని శరీరము పడిన చోట నతని పేరుతోడనే యొక పూమొక్క మొలిచెను. అతని శరీరమువలె నదిహృదయ నొక జడలైన గరికవలె నున్నది.

అతడు రంగుగల దుమ్ములు పరించినట్లు మొక్క రికరకాల రంగుల బూచును.

ఇపోమియా :— అతని చెవులు పడినచోట ఇపోమియా యను పూలమొక్క మొలిచెను. దాని పూవులు నీలిగనిలువలె నుండెను. అవి నీటిపై నీలిపూలు పండివి.

ఎమారిల్లి :— అతని పంచే గ్రయమునకు నతని మనస్సును గలసి దాని యానందముగా, నతని యార్థ మందగా, నీ పేరుగల నుంపజూ మొక్క పుట్టెను. దాని కాలు తేను నుండును. ఇదియే యతని పంచే గ్రయములు, మనస్సును. అతని యుపేక్షిపోయిన గుండ వలె నుండు యొక్క నుండి యాకుపచ్చము నీర్వర్ణ చేత నాకుపచ్చమై పచ్చాత్మావయవలని గరికన తెల్లదనము చాతకడఁ జెనుట నుండును.

నెస్టోయము :— అతని మీసముల ముగిసిన వానిరంగులను, చివరి నెల్లదనము, నీ పూవుమొక్క పూవులవలె నొనరించెను. ఈ మొక్క జంగారు రంగు పూలు పూచును. దాని పేరును నుండునక్కరలవలె నుండును.

టెలితోక్ :— ఇది యతని చురుకము. ఇది యతని గడ్డవలె పొట్టి మొక్క. ముద్దపూలు పూచును. ఏటేట నది తొండకగాఁ

బూచునది తలుపుకొని వచ్చిన యతని గడ్డత సొగసు దానిలోఁ గనిపించును.

హెర్బియోట్రోఫ్ :—ఇది యతని నాసిక. పూవు ఈదారంగు. పూవులో నెల్లెవారు పసపురంగు కూడఁ గలదు. లోపలి దివ్యులు పచ్చనివి.

అర్బినియా :—అతని శేరము లీమొక్కగా జన్మించెను. ఈ మొక్క క్రమక్రమముగా మన దేశమునకు గూడ వచ్చి, దీనిని, మన ము ప్రొద్దుపొడుపు పూలమొక్క యందుము. అతడు బ్రతికియు న్నప్పుడు విత్తము నూర్చునివంకనే చూచుచుండుటచేత దాని పూ రెప్పుడును నూర్చునివంకనే తిరుగుచుండును. అతని లోతుకన్నులను నూరించుట కామొక్క పొట్టిదిగా మండెను. అతనికన్నులు వోరె పూలు. వారిజరంగు. నల్లగ్రుడ్డివర్ణవలన నెల్లెపు తిరుగుటచేత వాయెల్లెపు పూవులోన గనిపించుచునే యుండును.

పెపేనేరియా వక్కారియా :—ఇది యతని పెదవి. ఇది ప్రతి యేటఁ జచ్చిపోవును. మరలఁ బుట్టును. ఇది కష్టముచేతఁ బెంచ

వగిన మొక్క. (Hardy Annual) ఈ మొక్క పూవుతలఁగ. అతని పెదవిలలోనే తేరయెల్లెపు. ఈవ్యాధి దంతుముల సొక్కగాఁ బుట్టిన నెత్తురుబొట్టుచిన్నిచిన్ని యెల్లెని బొట్టుగా నాపూవు మీద నిప్పుటికిని గన్పించుచునే యుండును. సౌందర్యవతు లైన బహుకామిభోగయోగ్య మగు నది యని కాంచోలతని పెదవి నుండి పుట్టిన యీ మొక్కపూవును ప్యారిసునగరములో స్త్రీలు మిక్కిలి గా వాడుదురు. వారికి దీనిపూవులనుచో మిక్కిలి యిష్టములు.

అతడు చనిపోయిన తరువాత లోక మంతయు నతనిని గురించి పొగడెను. ఈవ్యాధికరుబుద్ధి యొనవ నావులో సత్పురుషుఁడైన యతడు లోకమున కీ విధముగా నుపకరించెను.

ఇప్పటికిని దయోగ్యము పూవుమొక్క యున్నచోట తోట మారి రెవఁడో పురుషునితో మాట్లాడుచున్నట్లు, నొకన కెదురుగా నిలుచున్నట్లు హింతు రట.

పర్యాయ చ న ము

భావరాజు వేంకటకృష్ణరావుగారు బి. ఏ. బి. ఎల్.

ముందుపూవుతో మురిసిపోతూ ఉన్న అంధుడు, ఒకసారి వెనుకకు తిరిగి చూస్తే బాగుండును! కాని వెనుకకు తిరిగి చూడడం అంటే అంధునికి అపరిమిత మైన దురభిమానము!

ఇనకై అయిదేండ్లనుండి అంధులు సామకాశముగా ఆలౌఢోద్యమము సాగిస్తూ ఉన్నారు. ఆ ఉద్యమమునకు ఫలితము ఇంతవఱకు చే కూరలేదు. ఒకటి చిన్నచక్రము ఇంకొకటి పెద్దచక్రము గల ఒండెకి జోడు కుదురని యెద్దను గట్టి త్రోలుటకు గుడ్డివాని బెట్టినపుడు ఆ ఒండె నడక ఎలాగున సాగుతుందో ఆ విధముగా నడుస్తూ ఉన్నది అంధుల ఉద్యమము. ఎందు కీలాగున నీళ్లు పములున్నట్లున్నచో యీ ఉద్యమము ఆని, విచారణచేసి, కారణం చూపించి దిద్దగల ధీమా రి యింతవఱకు కనబడలేదు.

జాతీయాభిమానము, దేశభక్తి, కలిగినవాడు అంధుడు నిద్రపోతూ ఉన్న కోడెలాముర ఉండినాడు. జాతీయాదేశం కలిగినపుడు తన పూర్వస్థితి వ్యష్టప్రాయంగా గోచరించింది. ఒకటిన్నర శతాబ్దములో తన పూర్వస్థితి యేవిధంగా మారిపోయినదో తలచుచున నిర్వేదమును పొందినాడు. విజయనగరస్వామిరాజ్యభంగము తలక్రిందులై పోయినా, కొంత అధికారమును నామమాపాలతో పెనుగొండలోను, తరువాత చంద్రగిరిలోను, తిరిగి తల యెత్తలేనినాడు. కాని, ఆ నాటికి స్వామిరాజ్యం పూర్తిగా బలహీనముయిపోయింది. పోనియ్యండి, రంజాపుర, మధురరాజ్యములు జరిగిన పంట, ఆ దివ్యమైన జెలుగు మెలుపున కారముబుల్లపంటి అంతకలరాములలో అంతరించి పోయింది. అంధులయుల వచ్చి పూర్వోద్ధారణములో వర్తకం పా

గించినపుడు మట్టి యీ ప్రాంతమును విశ్వరూపిష్టి కీలామందిరము చేయగల రని ఆశ పడితే, ఒకనాడు వారు ఆమాంతుంగా సర్వస్వం వృద్ధింపుచున చెన్నపట్నం వెళ్లిపోవడంచేత ఆ ఆశ అడియాలయనది. అంధుని కంఠటితో, సర్వము నాశన మైనది. జన్మధుమి, ఉన్నచోట, కాదాని అన్నీ విడచిపెట్టుకొని పరరాజ్యంల ప్రవేశించి మొదటినుంచి అంతా పునవ్యవస్థి చేయవలసినదనిం అంధజాతికి అంతటితో, వెన్నెముక విరిగిపోయినది. అంతటికే నేలపై పడిన పాదరసమువలె అంధజాతి చెడి పూర్తిగా కూలియినది.

ఇట్టి అపవృత్తి మనిగిన అంధజాతికి మార్గవచ్చినట్లయ్యెను మత్తు నుండి మేలుకొనుటలు అతనిని వంగదేశియుల జాతీయోదము మేలుకొలుపులు పొడివది. అంధుడు కన్నులు విప్పి చ ఆపస్మారమును కూరినాడు. ఆయాచేశమున కన్నులు విప్పి చ చూచి త్రాచుపాములరే సాగి బునకొట్టినాడు. అతని యాచేశ సుందరభము యిరుపకల ప్రాంతాలవానికి భీతి, అక్కర్లము క కలిగించినవి. ఆ తోజాలలో ఆ ఆచేశమును మత్తెక్కించిన భింపజేసినది అంధుల చరిత్ర. అత డ్దానిని చదివి, గిని ఆత్మవికాసముతో ఆచేశతో జాతీయాభిమానం పూరించి కార్యరంగమునకు తొలిటివరులకీని ఉడికి అంధజాతీయం దుద్బుదించిన నూతన ఉత్సాహశక్తి పూర్తిగా తెలుసుకోలేక పోయినాడు. వర్షం కురిసిన పొరలి ప్రవహించే కొండవాగులాగున, అంధుడు

ఇటీవల హిందీప్రచారసమాచారాధికారములో కమిషనరీకి హిందీప్రచారపథివారు మాతృభాషాదివం అని వొక ప్రకాశనం జరిపారు. అది చాలా చెడుకోసం జరిపాలో అది అప్పుడే దేశీయులకు అర్థం అయింది. ఆ ప్రకృతివల్ల సభలో భారతీయంపాదకు లయిన క్రిగిన్స్ వరపు ముఖ్యమంత్రియంతులుగారిని కూడా వొక వక్తగా నిర్ణయించారు. ఈ గౌరవానికి ముఠి పంతులుగారు హిందీప్రచారాన్ని సమర్థిస్తూ రవి హిందీప్రచారపథివారు ఆశించివుంటారు; కాని యిందుకు వ్యతిరేకం జరిగింది ముఖ్యమంత్రియంతులుగారి ఉపన్యాసంలోనుంచి. సలం చాలా కొన్ని భాగాలు మాత్రమే ఇక్కడ ప్రకటిస్తున్నాము.

సంపాదకుడు

నాకు పండ్రిండేళ్లుగా భారతీ సంబంధం ఉంపడంవల్ల తెలుగు వారి రచనలతో పరిచయంబాగావుంది. చాటికెత్తనం తెలుసుకోనే అవకాశం అందువల్ల ఏర్పడింది. హిందీచదువుతున్న మా తెలుగు వారు హిందీలోనుండి చేసిన అనువాదాలూ, తాము సాంకేగా వ్రాసిన రచనలూ హిందీసంప్రదాయాలను అవలంబించి ఉండడం స్పష్టంగా కనపడుతుంది. కొంతమంది తెలుగుమాటలు మరిచి హిందీమాటలు కలపడంకూడా కద్దు. దీనికి ఎవ్వయినా నివర్తనాలు చూపవచ్చు; చూపగలను. కాని అందు కిదికాదు తరుణము. ఇట్లా తెలుగులో తెలుగుదనం సమర్థినిపోతూ వుండటే తెలుగు వారికి విచారం కలగకూ! తెలుగుమాటే ఏల! ఇతరభాషల విషయాలకూ అంతే. మాతృభాషలనెరిగి యిదివరకే ఇంగ్లీషు ప్రాబల్యం ప్రతిబింబించిందన్న సంగతి అందరికీ తెలుసు. ఇప్పుడు హిందీ వల్ల రాగావపడిపోతున్నది. అందుకోసమని వారివారి మాతృభాషలకు కాపాడుకోమని చెప్పడం అత్యవసరం అవుతుంది. మాతృభాషలోనుండి ప్రవేశం సంపాదించుకొని దాని మాధుర్యాన్ని కనుగొన్నవారు ఎందుకోసమునాసరే. ఎన్ని అస్యభాషలను నేర్చుకొన్నా తమ మాతృభాషవ్యక్తిత్వాన్ని నిలబెట్టుకోగలరు. ఇది మాతృభాషల విషయం.

ఇంక చాలింతభాష విషయం మనవిచేస్తాను. భారతదేశవాసులందరూ ఏకజాతివారనీ. వారు ఎన్నివర్ణాలవారయినా ఎన్నిభాషలవారయినా సరే, వారిందరికీ భారతదేశ వ్యవహారాలు సగటున చక్కదిగుకోదానికి ఒక సామాన్యభాష అవసరమనీ అట్టి భాషగా ఉంచుకొని హిందీ అనీ, అది వ్యవజ్య సంపాదనానీ అవశ్యమయిన ప్రధానసాధనాలలో ఒకటనీ, మనదేశ నాయకలందరూ ఏనాడో నిర్ణయించారు. వారి నిర్ణయాన్ని, ఆ దేశాన్ని అనుసరించి హిందీ ప్రచారపథి మొలకెత్తి ఆ భాషను వ్యాపింపజేస్తావుంది. అఖిలభారతజాతి ఉద్యమంకోసం ఏర్పరచుకొన్న ఆ హిందీభాషను, వ్యవహార భాషంకోసం నేర్పకోవడని తనలోని భారతీయ రక్తం ఇంగ్లీషీవందనకరమూ ఏ భారతీయుడూ చెప్పరానిది. దానిని వారిని; ప్రతిభూ ప్రచారంపాదకుడూ అదే

చెబుతున్నాడు. అయితే చాలింతభాష స్థానమూ, దాని మానవతన గౌరవమూ లేదు; మాతృభాషస్థానమూ, దాని మానవతన గౌరవమూ లేదు. మొదటిది మాతృభాష, తరువాతిది చాలింతభాష. కాని ఇంగ్లీషు చతువుతవలనకాక అది తల్లిదండ్రులయిపోయింది. గౌరవము ఆ అస్యభాషమీద కలిగిపోయింది. మాతృభాష అగౌరవాన్ని పొందుతున్నది. ఈమధ్య కడుపునాటికోసం వచ్చింది. ఇప్పుడిప్పుడు అన్నిభాషలవారూ తమ తక్కువ తెలుసుకొంటున్నాడు. దిద్దుకోవడానికి ప్రయత్నాలు పాగుతున్నవి. ఇంతలో హిందీవచ్చింది. మరీ మాతృభాషను మరొకటివలగింది. అది పోలినపోవడమోసమే ఇప్పుడు హిందీ ప్రచారానికి ప్రతిభూలంగా వాదాలు బయలుదేరడం. ఆయాభాషలవారు ఈహిందీ ప్రచారంకోసం వేలకొలదిగా ధనమునిచ్చినాకాని తమతమ మాతృభాషలకోసమని ఏమాత్రానకాదు. ఎన్నోపరివర్తనలు, సమీక్షలు, సంఘాలు పేరవేసుకుని గాని మాతృభాషావిధ్వంసం విషయంలో అవి చేసినపనికూడా పేరుమాత్రంగానే కనపడుతున్నది. నాపన్నెండేళ్ల అనుభవాన్నిబట్టి చెప్పకూడదన్నాను, ఈకాలంలో ఉత్పత్తి అవుతున్నావంటే సాహిత్యాన్ని - గ్రంథరూప మునానాసరే, వ్యాసహామయనాసరే మాన్యావహం అది నానాటికి ద్రష్టం అవుతున్నావంటే స్పష్టంగా నాకు గోచరమవుతుంది. 'హిందీ-తెలుగు' అనే వ్యాసం వ్రాసిన సందికాలోనే మా తెలుగునీనిగిగురించి 'ద్రష్టాం ధమ్' అనుపేర ఒకవ్యాసం వ్రాసాను. ఒక తెలుగుకే కాదు. కన్నదానికీ, అరవానికీకూడా వచ్చింది యీ గతి ఆ భాషల పరిచయం కూడా కొంత వానంపడం మూలాన వాటిలోనూ తెలుగుగొలిగాను. ఇప్పటికీ నా కన్ను తెరచి పరభాష వ్యాపారాన్ని దూరంగా పెట్టి తమతమ భాషల సుదరించుకోవడమిక్కిలి అవశ్యకమని ఆయాభాషల వారిని హెచ్చరిస్తున్నాను.

హిందీప్రచారకులు కొందరు 'మాతృభాష అక్కరలేదు. హిందీచదివితే చాలు అనికూడా ప్రచారము చేస్తున్నా' రని ప్రతిభూవాదులు సకారంగా నిరూపిస్తూవున్నారు. హిందీ ప్రచారం అట్లాచేయడం అస్వాస్థ్యం అనకకప్పుడు. ఇంకో విషయం. హిందీప్రచారపథి తాను ప్రచారం చేయడంలో అర్థంవుంది. తన బతుకెగ్గించుకోవడానికని-సభనాడు హిందీవ్యాప్తికోసం అనవచనమయినా ఫలం ఒకటే లేదని-ప్రారంభ పాకాలలనుండి కాళాలవరకు అన్ని తరగతుల పాకాలలోనూ హిందీని ఎక్కివలెనని బాగా ప్రయత్న ప్రచారాలు చేస్తావుంది. కొన్నింటి ప్రవేశం కలిగింది కూడా-నియత విషయంగా ఆ ప్రభూకాని విధిగివిషయంగా మాత్రం అనును. కళాకాలంలోన అయితే సహింపవచ్చునుగాని ప్రాధమిక మాధ్యమిక ఉన్న కాలంలో హిందీ ప్రవేశము చుట్టుకాం. నేటి పాకాలలో భారతీయసంప్రదాయానికి విరుద్ధమయింది. అది వ్యవస్థలేదనిపనిరానిది. అట్లాటి పాకాలలోనూ ఎంతోసామ్య వ్యవ

ఎంతోకామ చదివి ఉన్న కవీశ్వరులలో ఉత్తీర్ణులయినవారికి గూడ ఎంతోమాన, ఎంతకుగాని పరిశీలనపై ప్రతేక లేకపోవడం మనకు అనుభవపీఠము. ఈమాత్రానికోసం మనపిల్లల అసావధ్యకాలమున అనేకవిషయాలను పాఠశాలలో చదవడం అనివార్యమవుతున్నది. చాలాటిలోడు హిందీని ఒకవారిని చాలా కొద్దిగా నెత్తికెత్తి చదవడం అనాలంటే తప్పువని. అసావధ్యకాలమున విషయాలను చదవడం చేత కృత్రిమి కొయ్యబాధకూడా ఉండే పిల్లల మృదులైన మెదడును రాయపారచేయడం అవుతుందికాని దానికి చెతవ్యాన్ని ప్రసాదించి విశేషపజ్జేయడం ఎన్నడూకాదు. ఇట్లా హిందీని చేర్చకలెన్నకోరిక ఉన్నపుడు అసావధ్యకాలమున చాలాలో దేనినైనా మున్ముందగలిగినారా? మన కది సాధ్యమా? అన్యంత్రులకు అది ఎట్లాసాధ్యం అవుతుంది? కాబట్టి యిప్పటి నీతిలో హిందీని పాఠశాలలో ప్రతేక పెట్టడం మిక్కిలి వారపాలు. ఎన్నియేండ్లు ఎన్నివిధాలుగా ప్రచారప్రయత్నాలు చేసివా ఇతర భాషలవారన్నడును హిందీభాషవారు కోపోడు. ఎన్నివిధాల పాడయినా తమతమ భాషలనే ఆయాప్రాంతాలవారు వాడుకోక తప్పదు. కాబట్టి హిందీప్రచారం ఒకవారుకు అవకాశమిదే జరగవలెను. అప్పుడు దానికి దెబ్బతగలదు. అంతవరకూ ఉపద్రవం తప్పదు దానికి.

నేను తెలుగువాడను; తెలుగుమనగిరించి మాట్లాడుతూవున్నాను. మా తెలుగువారి కీవిషయంలో కొంత నలభయోవ్యధం అవవరం. ఇప్పుడు హిందీవచ్చినవారన్న ఆరున్నర లక్షమందిలో మా తెలుగువారి సంఖ్య తక్కిన భాషలవారి సంఖ్యకంటె చాలామంది. ఇందులోనే కాదు, సత్యాగ్రహుల్లో, క్రైస్తవ పోయినవారల్లో, ఇతరదేశీయ కార్యాల చేసినవారిలో ఈ దక్షిణభారతంలో ఇతరప్రాంతాలవారికంటె మా తెలుగువారి సంఖ్యే అధికము. ఎక్కువ కష్టపడాలకు పాలయినవారూ వారే. పొంగు ఎక్కువగలవారు మావారు. ముందు తెనుకచూచే వ్యభాసంలేదు మావారికి. ఏ ప్రాంతం వాడయినా సరే 'దూకండి' అని నివృతగుండడాన్ని చూపితేచాలావాడు ఎట్లానూ దూకడుకదా, గుడకు దానిదగంకయినా రావక్కరలేను. మావారు కండ్లుమూసుకొని దూకి కాలిపోతారు. దేశసేవాధురంధగులని అందరూ పొగడుతూ వుంటే వ్రష్టిపోతారు. ఏ కలెవ దేకాన్ని అలుముకొనివచ్చినా ముందు దానిలోపడి కొట్టుకుపోయే వారు మావారు. ఏకైక దేకాన్ని మింగబోయినా మొదటికలకం మావారే. లాభంవుండే కార్యాలలో మావారికి కడవరిలో కడవలెనా సానం ఉండడం కష్టం. ఇదంతా అందరికీ బాగా తెలిసిందె. ఇంత అమామికంగా ప్రకరించడం ఎంతో అపామికరమనీ, పొంగు ఎక్కువ పరికారాననీ, కాము చేయడలందిన ప్రతి చిన్నకార్యాన్ని అనువు అనువునా చక్కగా పరిశీలించి గుణదోషాలను నిర్ణయించి అక్కగౌరవప్రతివలకు భంగం కలగకుండా ఆలోచిస్తారదానీ, అన్యోన్యరికీ ఏమాత్రమైనా ఉపకరించేటట్లు చేసే చేయవలసిందని మావారిని కొరతాను. ముఖ్యంగా ఈ హిందీ

నేన్నుకొనేవిషయంలో అన్య దేశవాసు చాలా బాగ్ర తపదీ మార్కభాషను బాగా అధ్యయనంచేసి తర్వాత హిందీని వ్యవహరమాత్రానం కలిగిమాత్రంగా హిందీని పరిశీలు అక్కరలేదని వా యభిప్రాయంచదునవలసిందని హెచ్చరిస్తాను. ఇంతేకాకుండా మాతృభాషాభివృద్ధికోసం సాధ్యమైనంతప్రచారాన్ని చేస్తూ విద్యావిహీనులగు తమ సోదరరాష్ట్రులు విద్యార్థులకులై, వారును సర్వకార్యములయందును తమకు చేదోడువాదోడుగ నుండునట్లు చేసికొందుకు గాక యని కొరతాను.

‘గంధర్వ’ రత్నపురుషలేహ్యము

రత్నపురుష గొప్ప వనమాలిక

ఇది శుక్లవస్తము కట్టును. శరీరమునకు కండలు పెంచి బింకము కలిగించును. వీర్యవృద్ధి చేసి జీవిత సౌఖ్యము చేకూర్చును.

రత్నపురుషతో ఇతరమాలికలు అనేకములు చేర్చి తయారు చేయబడిన మధుర మైన శిశ్యాము.

నెలకు ఒక పాను, వెల 3-0-0. పోస్టుఖర్చులు 0-0-0-0.

గంధర్వ ఫార్మసీ-రాజమండ్రి

గ ర ష్చ చింతామృతము

అపునేతితోగాని చన్నీటితోగాని ఉడయము సాయం త్రము భోజనముచేసిన వెంటనే తుక్కులము చొగిన నంద్యలగు స్త్రీలు నేవించిన నంతానముగలిగి జీవించును. నంతానము మృతిపొందు స్త్రీలు నేవించిన దీర్ఘాయువ్య మంతుడగు నంతానము గలుగును. గర్భిణీస్త్రీలుగాని గర్భము ధరించని స్త్రీలుగాని నేవించిన నమస్త మేహములు, జ్వరములు, పాండురోగములు, ఉష్మాదము, గుండెదడ, సరముల నివృత్తవ, మొదలైన నమస్తరోగములు తగ్గి మిక్కిలి బలము కలిగి ఆయుర్యవృద్ధి నిచ్చును. వెల పాను రు. 3-0-0-0.

కైత్యకాశ్రమి, డా॥ చిట్టి మార్కనారాయణమూర్తిగారు, ధీమతరం, క. గోపాలజిల్లా.

వనంతకుసుమాకరము

మధుమేహము, అతిమూత్రము, రాచకురుపులు, శ్మశ్మయము, శుక్రవస్త్రము, బలహీనత, చిరకాలపు క్షేణమును, ముఖవ్యాధులు తీర్చింపుట, కలుగు సకలమూత్రసారవ్యాధులను ప్రవీణిత్వమున రాక్షావధము, కలము రు 20-0-0.

సీద్ధమకరధ్వజము

ఇందు బంగారు కలదు. పూచీ యిచ్చెదము.

జగత్ప్రసిద్ధమగు బలవర్ధకావధము. రక్తక్షీణము, వీర్యహీనము, వపుంసకత్వము, క్షయ, క్వాసకాసము, నరముల బలహీనత, కడుము తోగములు, మొదలగువానికి నివ్యావధము.

కలము 24-0-0. 80 మాత్రము రు 10-0-0

ఏకో త్రైవృద్ధి మహాలక్ష్మీ విలాసరసము

చ్యవనప్రాశము

క్షయరోగులకు అమృతోపమానములగు నివ్యావధములు చిరకాలము క్షయవ్యాధిచే నీడింపబడుచు శిశుకళ్యాణముగ ముండువారలకు మారనయోగవహమున ఆరోగ్యమును కలిగించును. క్షయ క్వాసకాసము తీర్చునము కఫముతో కలసి రక్తమువడుట, రక్తహీనత, శరీరకృశత్వము, పౌండలదర్పణము మీద కాలము మండి కాధిమ మొండిదగులు మొదలగునవి జయించును. శలము, కాలి శుక్రమును కృద్ధిచేయును.

రెండుబొమ్మధములు కలిపినేవించవలెను.

నెలకు రు 12-12-0.

స్వర్ణక్రవ్యాదరసము

చిరకాలాక్షర్ణములకు మంచిది. కడుపుబ్బరము, తొల, గుల్మము, యక్షంత పీహ వృద్ధులు మొదలగునవి జయించును. బలవర్ధకము తులం రు 4-0-0.

చిరునామా:—వేంకటేశ్వర ఆయుర్వేదనిలయము పాడాపేను.-చింతలూరు, అమరావతిపాస్టు, కూర్మగోదావరిజిల్లా

ప్రాంచిలు :- 1. కాకినాడ, 2. రాజమండ్రి, 3. పెద్దాపురం, 4. అనకాపల్లి, 5. విశాఖపట్టణం, 6. ఏలూరు, 7. అమలాపురం, 8. తుని, 9. రామచంద్రపురం.

కా ఏలూరు ప్రాంతంలో చిక్కమల నైద్యవిద్వాంస కూచిపూడి వేంకటేశ్వర్లుగారు.

పుట్టుమచ్చలు

పుట్టుమచ్చల గుణకర్తావలు సహేతుకాలుగా చర్చింపబడ్డ యీ వుస్తగిలో. ఈ వుస్తగి చదివి ఇందలి వివిధాంశములను అందరునూ గ్రహించుట మంచిది. ఇందులో విశేషాంశము లెన్నియో గలవు.

నెల రు. 1-0-0 మాత్రమే

కొలదిచతురతే ఉన్నవి. త్వరితగా అర్హులు పంపండి.

చేయి

ఇదియొక అద్భుత సాముద్రిక గ్రంథము. సాముద్రికమున నవ్యుక్తమున్న వారును లేనివారనుకూడ దీనిని చదివి గ్రహించవలసిన అనేకములయిన అంశము లిందు చొందుపరుపబడినవి. చదివి లాభమందవలసిన గ్రంథము.

గ్రంథకర్త పూడిపెద్ది వేంకటరావు

నెల రు. 1-0-0 మాత్రమే

హస్తనిర్మాణం

ఇదియొక ఉత్తమమయిన సాముద్రిక గ్రంథము. దీనిలో హస్తనిర్మాణమునగల విశేషములు, వ్రేళ్లు, వ్రేలి కణుపులు, వ్రేలి మడుపులు, గోళ్లు, హస్తమండలములు, వాని అధిష్ఠానగ్రహములును, వానివాని తత్వములును, గుణములు, ఫలితములు మున్నగునన్నియో ఇందు విపులముగ చెప్పబడినవి. చదివి చూడండి.

నెల రు. 1-0-0 మాత్రమే

ఈ మూడు వుస్తగిములను ఒకేసారి తెప్పించు

కొనువానికి తీపాలాఛార్జి లేదు.

For Copies Apply to:—

Pudipeddi Venkata Rao,
Palmist & Occultist
VIZIANAGARAM CITY.
B. N. RY.

ఈ గ్రంథములు రాజమండ్రిలో కలాభివర్ధనపరిషత్తులోను దొరకును.

న ర స్వ తీ గ్రంథ మం డ లి

కంఠంవారి పత్రమువిధి

రాజమహేంద్రవరము

నవలలు-నవరసభరితములగు నవలలు-ముచ్చటసూర్యు బొమ్మలతో-ముద్దులొలుకు శ్యాలితో బయిం దుతో-రెండుమానముల కొక్క చక్కని నవల. నడుమ నడుమ చిన్న చిన్న అనే బంధ గ్రంథములు వెలువడుచుం డును. చందాదారులకు ప్రవేశదుము రు 0-4-0 చందాదారులు ఒకేసారి రు 7-8-0 ను ముందుగా పంపి నచో వరుసగా ఆరుపుస్తకములు అనే రిజిస్టర్లు పార్చిలుగా పంపుదుము.

ఇంతవరకు వెలువడిన గ్రంథములు

11 ప్రేమనుండరి	1 8 0	25 కుంకుమభరణి	1 8 0	37 అంతఃపురము 1 భా. 1 8 0
12 చోరశిఖామణి	1 8 0	26 బాగిలము	1 8 0	38 అంతఃపురము 2 భా. 1 8 0
13 లక్ష్మీప్రసాదము	1 8 0	27 మొగలాయీదర్బారు		39 అగ్రహారము 1 8 0
14 హత్యారహస్యము	1 8 0	(2 వ భాగము)	1 8 0	40 ఛిన్నహస్తము 1 భా. 1 8 0
15 ఛాస్త్ర (1 భాగము)	1 8 0	28 సన్వతి	1 8 0	41 ఛిన్నహస్తము 2 భా. 1 8 0
16 ఛాస్త్ర (2 వ భాగము)	1 8 0	29 ఆనందాభాయి	1 8 0	42 కంకణరహస్యము 1 8 0
17 కుముద్వతి	1 8 0	30 హత్యాశ్లేషణము	1 8 0	43 నంజివి 1 భా. 1 8 0
18 చిన్నకొడలు	1 8 0	31 మొగలాయీదర్బారు		44 నంజివి 2 భా. 1 8 0
19 రహస్యభేదనము	1 8 0	(3 వ భాగము)	1 8 0	45 ప్రజరాణి 1 8 0
20 సింహగడము	1 8 0	32 గంగ	1 8 0	46 హత్యాభ్రమ 1 8 0
21 మణిహారము	1 8 0	33 మొగలాయీదర్బారు		47 కాశీఖండము 1 8 0
22 మొగలాయీదర్బారు		(4 వ భాగము)	1 8 0	48 నేనాశ్రమము 1 భా. 1 8 0
(1 వ భాగము)	1 8 0	34 కొమెనూరు	1 8 0	49 నేనాశ్రమము 2 భా. 1 8 0
23 ఘటనాచక్రము	1 8 0	35 అటీసముడేలా	1 8 0	50 దాసీకన్య 1 8 0
24 రాజమందరి	1 8 0	36 అపరిచిత	1 8 0	

అ ను బంధములు

1 మృత్యురంగిణి	0 12 0	9 యమునాబాయి	1 0 0	16 మాధవి 1 0 0
2 అభాగిని	0 12 0	10 శ్యామల	1 0 0	17 లలిత 1 0 0
3 ఛంద్రవేషి	0 12 0	11 కాంతింకథలు		18 పెండ్లిదండ 1 0 0
4 విదురుని యువ		(చిన్నకథలు)	1 0 0	19 కథావళి 1 0 0
దేశములు	1 0 0	12 కాలనర్సి	1 0 0	20 నాలుగుకథలు 1 0 0
5 కాంచనమాల	1 0 0	13 భారతీభాసారం	1 0 0	21 నీతిప్రబోధిక 1 0 0
6 నీమంతిని	1 0 0	14 కథాకల్పవల్లి		22 ఆదర్శము 1 భా. 0 12 0
7 సుశీల	1 0 0	(చిన్నకథలు)	1 0 0	23 ఉదయకుడు 0 12 0
8 శశిశేఖ	1 0 0	15 అరక్షణీయ	1 0 0	24 భేతాళకథలు 0 12 0

నాటకములు

1 మార్కండేయ	0 12 0	4 వరమాల	1 0 0	8 చంద్రగుప్త 1 0 0
2 అహల్యాశాప		5 మాజహను	1 0 0	9 దంపతులు 1 0 0
విమోచనము	0 12 0	6 నూర్జహను	1 0 0	10 విజయవిజయం 1 0 0
3 వివాహవతనము	1 0 0	7 దుర్గాదాసు	1 0 0	11 భక్తకుచేల 1 0 0

ఈ గ్రంథములు రాజమండ్రిలో కలాభివర్ధన పరిషత్తులలోను దొరకును.

వరస్థుల పాకెట్ డిక్షనరీ యొక్క ఒక నమూనా వుట :-

GARMENT

312

GATE

Garment-గ. పురుషుల కొడుకీ
పరిధిశ్రమ, బట్ట
Garner-గ. భాగ్యము నిలవ
పోయు కొలు; వ. క. నిలవ
పోయు, పొడవెయ్య
Garnet-గ. కృష్ణరంగుల
రాయి
Garnish-వ. క. అలంకరించు;
గ. అలంకారము; also n.
Garnishment
Garret-గ. మిట్టగది
Garreteer-గ. మిట్టగదిలో
కదించువాడు
Garrison-గ. కొలలో నుం
డు సైనికులు; వ. క. సైనికు
లనుంచు
Garrote (-tte)-గ. కీకరి
చెట్టపట్టె; ఇట్ట పట్టెతో
నూడిన స్త్రీయనుకొల్పమరణ
శిక్ష; వ. క. కీకరి చెట్ట
గొంతు కీకరి వొడుకడ
Garrulous-adj. అధిక ప్ర
సంగించు
Garter-గ. మేటోడు దిక్కు
రకుండు నుంచెడు వాదా;
వ. క. ఇట్ట వాదాతోట
Gask-గ. వాయువు; కట్టియున్న
వాలుమాటలు, గవ్వలు;
వ. క. వాయువునుకడకున్ను;
విషవాయువును వదిలిచెట్ట;

వ. క. పట్టియున్న లేక వాడు
లు చెట్ట
Gaselier-గ. పలుకెట్టు
కొమ్మలగల (వేలాడునట్టి
దీపము
Gaseous-adj. వాయురూప
మన నున్న
Gash-వ. క. లోతుకొర్రు;
గ. లోతుగా తెగిన పొడితన
గాయును
Gas-light-గ. వాయు నవ
యనున తెలిగడు కాంతిగల
దీపము
Gasp-వ. క. డి. వ. క. డి. పిరి
తీయుటకు వోరు తెలుసు;
గ. ఎత్తగొప్ప
Gasping-adj. ఎ. క. లో లో
చున్న; గ. ఎత్తగొప్ప
Gassy-adj. వాయువుగా
మన; వాయువునంటి
Gastric-adj. కడుపు నుం.
మన; Gastric juice కీకరి
ద్రవము; జీరణద్రవము
Gastrology-గ. పాక కా
శ్రమ, hence Gastrolo
gist & Gastrologer n.
Gastronomy-గ. ది. మ. క.
కెలిగించుకాశ్రమ; తిండి
కోతులనము
Gate-గ. బహిర్వారము;

నరస్థుల ఇంగ్లీషు-తెలుగు పాకెట్టు డిక్షనరీ
మూలము 17000

ఇంగ్లీషు పదములకు సులభమగు
తెలుగు అర్థములు-తాలకారిక
లకు మిక్కిలి యుపయోగము.
చక్కని క్యాలిగ్రాఫీ.
వెల ప్రతి 1 కి రు 1-8-0

**Saraswathi English-Telugu
POCKET DICTIONARY.**

నరస్థుల పవర్ ప్రెస్, రాజమండ్రి.

వస్తుగుణ ప్రకాశిక

అచ్చులొనున్నది!

నరస్థుల పవర్ ప్రెస్ వారి ప్రచురణము, రాజమండ్రి.
మంచి గ్రాహకము! పొగపైస క్యాలిగ్రాఫీవైండు!! పుస్తకములో వస్తుగుణప్రకాశముగల పేజీలు 1000
ప్రగా నుండును. వెల ప్రతి 1 కి 5-0-0

ఇది నమ ప్రదర్శనగణములను అనందిగ్ధముగ తెలియజేయు అపూర్వగంభీరము. ఆంధ్రవైద్యలోకమునకు, వైద్య
తరులకును మిక్కిలి యుపయోగకర మగునటుల బ్రహ్మశ్రీ ఆయుర్వేదభూషణ భిషగ్వర పండిత వీటూరి వాసుదేవ
కాశ్రీ, ప. యం. ప. సి. గారిచే వ్రాయబడినది. ఇందు నందిగ్ధగ్రన్థములన్నియు నిర్ధారణచేయబడి ప్రచురింపబడినవి.
మౌనమునకే ప్రదర్శనములు చేర్చబడినవి. వస్తువులందరి రసవ్యాపిపాకప్రభావములను గూఢములను విడిచి వస్తు
పాళిభాషము, సింహంపబడిది.

చిత్రమూలము:—చిత్రీక - అగ్ని - Plumbago zeylanica. ఎట్టని చిత్ర మూలము— Plumbago R oea.

ఇది రహారము 2 గజముల వ్యూహము యెత్తువరకును జెలగును. ఇది తుపజాతిలోనిది. దీని కాండము పావుగా నుండును. ఆకులు చిన్నతమలపాకులను బోలి యుండును. వానికంటె కొంచెము గుండ్రముగా నుండును. ఆకులు విడివిడిగా నుండును. దీని కు త్తరణువంటి వెన్నులు బయలుదేరును. పక్కిరికాయలవలె నవి బట్టలకు పట్టకొనును. నేరు పొడవుగను చిదుగగొట్టిన పనుపురంగును యుండును. దీనిలో ఎరువు, తెలుపు, పసుపుపచ్చరంగుల భేదముతో మూడు బాతులు కలవు. పూవుల రంగులబట్టియు, కాండముయొక్క నర్మలను రంగును బట్టియు జాతిని నిర్ణయించుకొనవలయును. దీని యితరాంగములకంటె నేరునకే ప్రాశస్త్యము కలదు.

దీనినేరు మిక్కిలి కారపురుచి గుణములు కలది. వేడిచేయు స్వభావము కలది. విపాకమునగూడ కారపురుచిగనే యుండును. వాతకఫములను పోగొట్టును. వాతోదరమును, గ్రహణిరోగమును, మూలశంకలను నిర్మూలించును. పాండరోగమును, మేయయును హరించును. క్రిములను, దురదలను బోగొట్టును. ఎర్రచిత్రమూలమునకును, నల్లచిత్రమూలమునకున్న యించుమించుగ నివియే గుణములుకాని కొన్ని విశేషగుణములుకూడ కలవు. ఈ రెండును గూడి రసమును బంధించును. లోహస్వర్ణకరణము నందుగూడ వాడుదురు. నల్లచిత్రమూలమునకు పెండుకలను నల్లపరుదు గుణముకలదు. పాలలో నేరు వేసిన పాలు నల్లబడునని కూడ చెప్పుదురు. మొత్తమున నీ రెండును అమూల్యద్రవ్యములు.

ఉబ్బులకు:—చిత్రమూలపు ప్రయోగములు ఆకులు తిరిగి కూరగా నుండి పేటిన ఉబ్బులు తిగ్గును. (పంగనేన, శోధ. చి.)

గ్రహణికి:—చిత్రమూలము పెద్దములకలయొక్క ఊరమును వారమురోజులు ప్రసవవేసి పిప్పట దానిని దీసి దానికి రెండు రెండు అవునీటిలో కలిపి

వాని ఘృతపాకముగా కాచి నేనించిన జలరదీ ప్తిని గలిగించి గ్రహణిరోగమును నివారించును.

మేదోరోగమునకు:—చిత్రమూలముయొక్క నేరు చూర్ణము తేనెతో నేనించును హిక్షభోజనుడై యున్న మేదోరోగములు హరించును. (పంగనేన, మేదోధికారమున)

జ్వరకాలునకు:—చిత్రమూలపు నేరు ముద్దగాని, చేపదారుగాని లేక రెండును గాని పైన లేప నముజేసిన గణకాలిగా నుండును.

రసాయనార్థం:—నలుపు యెరుపురంగులు గల చిత్రమూలములలో దేనిని గాని వేసినదీ ఏదను యెండించి చూర్ణమును తేనె ఆచూర్ణమును వేతితోగాని లేక నెయ్యి చేన కలిపిగాని లేక పాలతోగాని అతియును లేచో నీళ్ళతోగాని యొక మానమురోజులు నేనించి హితాన్నాశము దగ్గుచో రోగములు లేకండ నిస్సంశయముగా నూరు నంపకీర్ణములు జేవించును. మంచియూ నతో తీసుకొనిన దుస్తరమైన వాతములను గూడ హరించును. గోమూత్రముతో నేనించిన అపాఞ్చి కుష్ఠరోగములును, బొట్టియు నివారణ మగును. మజ్జికతో త్రాగిన మూలశంఖలు మొదలగు గుడరోగము లన్నియు హరించును. (వాగ్భటము శిరి. అ. ఉ. ధానము)

మూలశంఖలకు:—చిత్రమూలమును, శోణియు కలిపి నీధుచుద్రవ్యముతో పానము జేసిన మూల శంఖలు హరించును. (చుగము)

కఫకానలకు:—చిత్రమూలపు నేరును, తెల్లబాడిక నేరును బెరకులను మాత్రమే గ్రహించి నీళ్ళతో నూరి రసముతీసి హరించి దానితో తేనె కలిపి యిచ్చిన దారుణములైన కఫకానలు శమించును. చిత్రమూలపునేరు వంటికి కాకిన నివృత్తి వలె పుండగును. చిరుగని ప్రయోగమును గాగ్రంధులనుగాని పుండగుటకై చిత్రమూలమును పైన రాయుదురు. చిత్రమూలమొక్కగొట్టిత్రీలకు వాడకూడదు. గంధకమును గలిగించును. పైన లేపనము చేసిన పక్ష్యము గాని ప్రాముఖ్యం జనును. పక్ష్యవ్రణములు చిగురును.

అమృతాంజనము

అన్ని నొప్పులను

బాధలను కుదుర్చునని

తమకు తెలియును

అయిన తెలియవలసిన దేది !

మం.

ఇది సమస్త వైద్యగోళములను
తరలకును మిక్కిలి యుపయోగము.
కాస్త్రి, ప. యం. పి. సి. గారిచే వ్రాసిన
మూలకంబులలో ధర్మవైద్యములు చేర్చబడినవి.
ప్రతిభాగ్యము నిరూపించబడినది.

నేడు దేశమంతటను కుక్కగొడుగుల
వలె తలలెత్తిన నకలు మందుల చూచి
మోసపోకుండుటయే !

బజారులలో కొనుటకు పూర్వము
మాత్రేడు మార్కు గుర్తులన్నిటిని జాగ్రత్త
గా పరిశీలించుడు.

గంధర్వకళ

రక్తపుష్టి, వీర్యవృద్ధి, నరములకు బిగి కలిగించు తియ్యని లేహ్యము

అనేకులకు మజిల మగతనము కలిగించి మెప్పుపొందినది

గంధర్వకళ—యౌవనము సంఘటించును. శుక్లస్వము కట్టును. పుంస్త్వము పెంపుచేయును. కామోద్రేకము కలిగించును. సంభోగశక్తి హెచ్చుచేయును. మనోల్లాసము కూర్చును. ఆనందము కలిగించును: ప్రమేహములను జయించును.

కీళ్ళనొప్పులు, దురదలు, తిమ్మరలు, పోనాడుటలో గంధర్వకళ ప్రత్యేకశక్తి కలది. నవామేహములమీద ఇది చేయు పని అనాధారణమైనది. దీనిని ఎప్పుడును నేవించుచుండినచో మునలితనము కనబడదు. ఏ వ్యాధులును చేరవు. ఇది బాలెంతరాండ్రకు చాల మేలుచేయును, వారి శరీరములకు పూర్వపుబిగి కలిగించును.

పాను రు 3—0—0

మలయచందనము

సెగరోగము నకు పేరు పొందిన ఔషధము

పోటీలో నగ్గినది. నకళ్ళను చూచి మోసపోకు !

ఈ క్రూరవ్యాధివలన బాధపడుచుంటి మా మలయచందనము నాలుగువందల యేండ్లనుండి గురువరంపరగా వాడబడుచున్నది. ఇది సంస్థానములయందును రాజకుటుంబములయందును వాడుటకు కనిపెట్టబడినది. కావుననే పథ్యము లేదు. పిచికారీతో పనిలేదు. సెగరోగము తగిలినట్లు, మందు పుచ్చుకొనుచున్నట్లు యెవరి తెలియగూడదంటే మా మలయచందన మొక్కటే అందుకు తగినది. నకళ్లు బయలుదేరుచున్నవి. పరిశీలించకుండ ఏ యౌషధమును పుచ్చుకోవద్దు. గంధర్వఘోరస్థివారి మలయచందనమే కావలె నని కోరుడు. అనేక నైద్యులు పాంతమందులను విడిచి దీనిని వాడి విజయము, బహుమతులు పొందుచున్నారు. మూడుపూటలలో గుణవిచ్చును. ఎరువు, తెలుపు, వచ్చసెగలకు ఇది రామబాణము. రస విష గంధకములు చేరని మూలికాయోగము. ఇక్కడను అక్కడకు పరుగెత్తక నేడే మాకు వ్రాయుడు.

డబ్బీ ౨-౪-౦ దీని కనుపానము చందనతైలము ఔన్ను 3-౦-౦ రెండును ఖర్చులతో ౬-౦-౦

నాగరఖండము

అక్షిరములకు శూలలకు, పరిణామశూలకు చాల మంచిది. అకలిలేకపోవుట, కడుపుడిబ్బరము, నొప్పి, నోట నీర్జారుట కడుపుతో మంట, పొత్తికడుపుతో పోటు, కండ్లమంట, ఓకిరింత, వాంతులు, పులిత్రేమపులు, ఖస్కి, అసాది—వీటిని త్వరగా తగ్గించును. విడువకుండ ఒక్కపాను నేనిందినచో ఎట్టి గురువవార్థమైనను మలభముగా జేర్చుమై, మరల అకలి కరకరలాడును. రక్తపుష్టి కలిగించును.

పాను రు 3-౦-౦.

గంధర్వ ఘోరస్థి—ఇన్ని నోపేట, రాజమండ్రి

ఆధునికాంధ్రవాఙ్మయము

మానవజీవితముల గ్రంథాలన్ని యొక్కను, దూరాంతర తక్కువ ఖరీదు పుస్తకాలు వి.సి.గా వంపము, పోసుఖర్చులు కొనుపారే ధరించారి

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారిది	శ్రీపాద కామేశ్వరరావుగారిది	పులతీ ల గ్రంథమాలవారిది
వీరపూజ-చరిత్ర	౦ ౧౨ చంద్రగుప్త	నాలుకము ౧ ౪ నేయి స్వర్ణాలగుడి కావనము ౨ ౦
రత్నావంధనము-డి.కె.కృష్ణకవి	౧ ౦ భారతరమణి	డి.టో ౧ ౦ వర్ణితానందరావు, పాంథికనవల ౦ ౧౦
శృంగానవాటిక-డి.కె.కృష్ణకవి	౦ ౧౨ రాజాచక్రపానింహ	డి.టో ౧ ౪ ఓగవల్లి వేంకటేశ్వరరావుగారిది
మిథునానాగము-చారిత్రికనవల	౧ ౦ శివాశీలము	డి.టో ౧ ౪ ఇంగ్లీషు తెనుగుపారిభాషిక ఘంటము ౨ ౮
అనాధ బాలిక-పాంపారికి నవల	౦ ౨ లీలావతీమహాచనలు	డి.టో ౧ ౦ అధిని వేశస్వరాజ్యం (పాదాపతి) ౦ ౮
వారకొంత-నాలుకము	౦ ౧౨ విలయముగళ	డి.టో ౧ ౦ సమాకారనమునిలయోద్యమము ౧ ౦
విజయగిరిరాజుల కథలు	౦ ౨ శ్రీమాధవాచార్యవిద్యారణ్య	౧ ౦ భారతదేశగీతిగతులు ౦ ౨
చిత్తూరురాజులకథలు	౦ ౩ చిత్తమ్మ	డి.టో ౧ ౦ బనవరాజు అప్పారావుగారిది
డిల్లీచక్రవర్తికథలు	౦ ౩ ఒక పెన్సన్	డి.టో ౧ ౦ గీతములు ౦ ౮
గోల్కొండనవాలులకథలు	౦ ౨ తున్నవరాము	డి.టో ౧ ౦ విజ్ఞానచంద్రికామండలివారిది
శృంఖల-విమర్శగ్రంథము	౦ ౧౨ శివనాథ	డి.టో ౧ ౦ లక్ష్మీనారాయణపావలి గ భాగము ౨ ౦
డా. చిలుకూరి నారాయణరావుగారిది	సంభాషితర్యాగము	డి.టో ౧ ౦ కృత్తికాస్త్రము ౨ ౪
జగ్గప్పదేశపు విద్యావిధానము	౧ ౦ కళాపాశుడ	డి.టో ౧ ౦ పాతాళభైరవి ౧ ౪
ప్రాచీన విద్యావీక్షణులు	౧ ౪ సాహిత్యవిమర్శాంశవిమర్శగ్రంథము	౧ ౮ రాణిచూడుచున్నది ౧ ౪
అంబికేశ్వరముడిశిఖండి-నాలుకము	౧ ౪ నాలుక విమర్శ	డి.టో ౨ ౦ రాణిచూడుచున్నది ౧ ౪
సంగమకాలకావ్యములు	౧ ౦ కొరిబడు	ప్రమాదము ౦ ౪ చరిత్ర ౨ వ భాగము ౧ ౦
అశ్వత్థామ-అచ్చి-౨ నాలుకము	౦ ౧౨ పిమ్మిగట్టు	డి.టో ౦ ౪ అమెరికానందు కరాష్ట్రము ౧ ౮
అశోకుని ధర్మభాగవతములు	౨ ౦ జిగ్మదమాహాత్మ్యము-ప్రబంధము	౦ ౧౨ అల్లాహాకృష్ణుడు ౧ ౧౪
ఉమార్ ఖయ్యామ్-రబాయిత్	౦ ౮ బరంపురం కళాప్రచారక సమితివారిది	౧ ౦ దక్షిణాఫ్రికా ౨ ౦
ఉపనిషదులు	౦ ౨ రాయబారము-మొదటిసంపుటము	౧ ౦ హిందూమహాయుగము ౧ ౪
చింతా దీక్షితులుగారిది	జయంకేపురం జమీందారుగారిది	హిందవచక్రవర్తి శివములు ౦ ౪
శబరి-కొరినాలుకము	౧ ౦ భారతదేశపురస్కరము	౦ ౧ తునమ్మ-ప్రభాస్వామికము ౧ ౦
ఏకాదశ-౧౧ చిన్నకథలు	౦ ౧౨ మల్లంపల్లి సోమేశ్వరశర్మగారిది	౦ ౧ మారేపల్లి రామచంద్రశాస్త్రిగారిది
పరిణామ-వాదము-రిన్నీదర్శనములు	౦ ౧౨ అమరావతీనూపము	౦ ౧౨ విల్ల జీయం ౦ ౮
గుడిపాటి వేంకటాచలంగారిది	౦ ౧౨ విశ్వనాథ సత్యనారాయణగారిది	౦ ౮ హరిజాతాపహరణం ౦ ౮
మాకర్మమూలాకాండి	౦ ౧౨ వేనరాజు	౧ ౦ కథారత్నాకరం ౦ ౧౦
విద్యలక్షిణ	౦ ౮ అనార్యురీ	౧ ౦ సీరము సుధద్రయాంబుగారిది
నోరి సరిశింహశాస్త్రిగారిది	౦ ౧౨ కిన్నెరపానిపాటలు	౧ ౦ మురుచీవిజయము ౦ ౮
గీతమాలిక	౦ ౧౨ అంధ్రప్రదేశ్	౧ ౦ పుండలీక
సోమనాథ విజయము	౦ ౧౨ మిగిల	౧ ౦ పురాణం సూరిశాస్త్రిగారిది
భాగవతావతరణము	౦ ౧౨ పుండలీక	౧ ౦ నాట్యకృతము ౧ ౦
జనమంచి వేంకటరామయ్యగారిది	౦ ౧౨ పుండలీక	౧ ౦ నాట్యశోకము ౧ ౦
నవమనూంజలి-ఖండకావ్యసంపుటి	౧ ౪ పాలెల్లి	౦ ౮ విమర్శపారిజాతము ౧ ౦
మాలతీమాధవము-నాలుకము	౦ ౧౨ తేనెపట్టు	౦ ౮ అంధ్రనాలుకసంపుట-రణము ౦ ౪
రాజేశ్వరమనిషిపదసాధంబిక	౦ ౪ అదంతుడు	౦ ౧౨ అంధ్రనాలుకసంపుట-రణము ౦ ౪
నాలుకము	౦ ౪ విరిపెజ్జ	౦ ౮

వయసువారు : కలాభిగర్భిని పరివర్తు. కలంబగి వారి యింట, ఇప్పుడుపేట రాజమండ్రి అని రాశికోవాలి.

రాజమహేంద్రవారిది : శ్రీ అద్వైత లక్ష్మీనారాయణమునాథులగారి సరస్వతి పవిత్ర ప్రెస్ సంస్థ యుద్ధిమ

శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారిదే ప్రకటింపబడినది. ౧౯౦౫-౧౯౩౫

విన్నపము.

—విజయ—

శ్రీమహా,

ఈ సంచికతో తమ చందా ముగిసినది తెమ సాయం
(ప్రబుధాంధ్ర) నిశ్చింతిగా వాక సంవత్సరం గడిపింది.
వాక సంవత్సరం చందా యిచ్చి పత్రికను పోషించ
తున్నాను.

ధాంధ్ర ఆఫీసు, } ఇట్లు,
రాజమండ్రి. } శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్యకాశ్రీ.

శ్రీ కృష్ణపెన్, రాజమండ్రి.

